

II.5

BERARIAZKO ARRETA ETORKINEI

5. BERARIAZKO ARRETA ETORKINEI

Etorkinak erakunde honen helburu nagusia dira. Pertsona horiek errealitate plural eta askotarikoa osatzen dute. Arartekoak arlo horretan esku hartzeko arrazoia da horietako asko oso kalteberak direla eta Administrazioaren esku-hartzeak, politika publikoek, haien egoera sozial eta ekonomikoari eragiten diotela. Atal honetan, 2008. urtean talde horri eragin dioten araudi berriak eta zenbait jardun bildu ditugu, bai eta Arartekoak haien eskubideen alde eta gizarteratzea sustatzeko egin dituen esku-hartzeak ere. Nagusiki kexak izapidetuz esku hartu dugu, eta etorkinei kasu egiten dieten zerbitzu publikoetako batzuk ere bisitatu ditugu. Horrez gain, ofizioz ere jardun dugu, egindako bisita horietan hauteman ditugun legezko gabezien inguruan.

1. Berritasunak araudian

Berritasun nagusi gisa, garrantzitsua da aipatzea Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2008ko abenduaren 16an emandako 2008/115/EE **zuzentaraua** –arau eta prozedura bate-ratuak ezarri ditu estatu kide guztientzat **egoera irregularrean dauden kanpotarrak beren herrialdeetara itzultzeko**– eta lege aldaketaren iragarpena.

Europako araudi berriak prozedurazko araudiak eta berme juridikoak txertatu ditu, egoera irregularrean dauden atzerritarrak beren herrialdera itzultzeko; hala ere, garrantzizkoena da estatu kideei ahalmena ematen diela atzerritarrak 6 hilabetez babes etxeetan sartzeko, baldin eta ihes egiteko arriskua badago edo pertsona hori itzultze zein kanporatze prozesua saihesten edo zailtzen saiatu bada; alde hori beste 12 hilabetez ere luza daiteke. Horrez gain, adingabeak babes etxeetan ezartzeko aukera ematen du, “azken neurri gisa eta ahalik eta denbora gutxienerako;” hala familiarekin egon nola haiekin pertsona heldurik ez egon. Zuzentarauak honako dokumentu hauek aipatzen ditu: Nazio Batuen 1989ko Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa; Giza Eskubideak Babesteko Europako Hitzarmena; Iheslarien Estatutuei buruzko 1951ko uztailaren 28ko Genevako Konbentzioa, 1967ko urtarrilaren 31n aldatua, New Yorkeko Protokoloaren bidez; eta Europar Batasuneko Oinarriko Eskubideei buruzko Gutuna. Testu horiek osatzen dute Giza Eskubidea, eta estatu kideek kontuan hartu behar dituzte hor xedatutakoa betetzean. Zuzentaru hori 2011ko abenduaren 24a baino lehen ezarri behar da gure ordenamendu juridikoan.

Espainiako Gobernuak iragarri duenez, aldaketa bat egingo du atzerritarren sarrerari eta bizilekuari buruzko araudian; hori dela eta, lege aurreproiektu bat prestatu du **Espainian dauden atzerritarren eskubide eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzko urtarilaren 11ko 4/2000 Lege Organikoa erreformatzeko**.

Zirriborro horretan, udal hauteskundeetan botoa emateko eskubidea da txertatu da, Konstituzioan eta legeetan ezarritako moldeetan, hau da, elkarrekikotasun baldintzarekin; beraz, Espainiak elkarrekikotasun akordioaren bat izenpetua duen estatuetako pertsonen soilik eragingo die, hala nola Norvegiakoei. Aurreikuspen horrek, ordea, ia ez die eragiten, oraingoz, Europar Batasunetik kanpoko etorkinei; dena dela, Gobernuak iragarri duenez, hurrena

Kolonbiarekin eta Perurekin izenpetuko ditu akordioak, eta baliteke Argentina, Txile, Uruguai eta Boliviarekin ere izenpetzea.

Bestalde, eskubide hauek ere txertatu ditu: biltzeko eta elkartzeko eskubidea, aske sindikatze eskubidea zein erakunde profesionalen batera afiliatzeko eskubidea eta greba egiteko eskubidea, egoera juridiko-administratiboa edozein dela ere. Halaber, hezkuntzarako eskubidea ezarri du adingabe guztientzat, bai eta doako laguntza juridikoa izateko eskubidea ere. Gainera, interpreteen laguntza izateko eskubidea ere izango dute, baldin eta herrialdean erabiltzen den hizkuntza ofiziala ulertzen ez badute edo hizkuntza horretan hitz egiten ez badakite. Administrazioarekiko auzien prozesuetan doako laguntza juridikoa izateko eskubidea onartzeko, beste eskari bat aurkeztu behar da, eta berariaz agertu behar da pertsonak errekurtsoa jarri nahi duela (urtarrilaren 7ko 1/2000 Legea, Prozedura Zibilarena, 24. artikulua). Eskubide horiek onartu zituzten auzitegiek eta Auzitegi Konstituzionalak.

Eskubideen onarpenarekin lotuta egin den beste aurrerapauso bat da automatikoki emango zaiela lan baimena familiarekin berriz elkartu diren eta lan egiteko legezko adinean dauden (16-18 urte bitartean) seme-alabei eta familiarekin berriz elkartu diren ezkontideei. Halaber, lan baimena emango zaie berriz elkartutako familietan genero indarkeria pairatu duten emakumeei eta salbuespenezko zirkunstantziengatik, genero indarkeriaren biktima izateagatik, bizileku baimena lortu dutenei. Horrez gain, hasierako bizileku eta lan baimenetan zehaztutako lurraldea edo lanbidea aldatzeko eskatu bada, gehienez ere hilabeteko epean ebartziko horren gainean eta emango da ebazpenaren berri, eta, epe horretan berariazko ebazpenik eman ez bada, baimena eman dela ulertuko da.

Bakarrik dauden adingabe etorkinei dagokienez, adingabeak direla ziur esaterik ez dagoen kasuetan, beharrezko arreta emango diete berehala adingabeak babesteko zerbitzu eskudunek, adingabeen babes juridikorako legeriaren arabera. Beste aurrerapauso bat da gobernuz kanpoko erakundeekin eta atzerritarrek babesteko erakunde nazional, nazioarteko eta gobernuz kanpokoekin harremanetan jartzeko eskubidea onartu zaiela babes etxeetan sartu diren atzerritarrei.

Azkenik, nabarmentzekoa da zer ezartzen duen gizakien legez kanpoko trafikoaren edo salerosketaren, legez kanpoko immigrazioaren nahiz langileen legez kanpoko trafikoaren edo prostituzio esplotazioaren biktima, kaltetu eta lekukoak babesteko; hain zuzen ere, salaketa jarri aurretik gogoeta egiteko tarte bat hartzeko aukera ematen du, gutxienez 30 eguneko; aldi horretan, pertsonak babesa izango du.

Iragarritako beste aldaketa garrantzitsu batzuk, kasu honetan murriztaileak, familia berriz elkartzearekin lotutakoak dira; izan ere, 65 urte beteak izan behar dituzte familiarekin berriz elkar daitezkeen aurreko ahaideek, eta familia berriz elkartu nahi duen pertsonak luzerako bizilekua eduki behar du, familia berriz elkartzeko eskaria egiteko. Gainera, aurreko ahaide horiek bere kargu dauzkala egiaztatu behar du, eta arrazoiak badirela Espainian bizitzen uzteko baimena emateko; horrenbestez, are gehiago murriztu da aurreko ahaideak beren seme-alabekin eta bilobekin bizitzera etortzeko aukera. Beste aurreikuspen garrantzitsu bat

da hezkuntza agintariek aldez aurretik jakin behar dutela eskolako adinean dauden adingabeak familiarekin berriz elkartu nahi dituztela.

Berritasun garrantzitsuenetako bat da arau-hauste gehiago sartu dituztela, hala nola udal erroldan izena emateko nahitaez eman beharreko datuak faltsutzea eta etxebizitza baten titularrak atzerritar bati udal erroldan izena emateko baimena ematea, etxe horretan bizi ez bada. Arau-hausteak dira, halaber, bizileku eta lan baimenean ageri ez den lanbide, jarduera edo sektore batean lan egitea edo kontratatzea eta Espainian egonaldi irregularra sustatzea. Azken hori bereziki garrantzitsua da; izan ere, atzerritarra ekonomikoki arau-haustearen mende badago eta baimendutako egonaldia legez ezarritakoa baino gehiago luzatu bada, egonaldi irregularra sustatu dela pentsatuko da. Hori hala idatzita, ordea, herritarren elkartasuna eta errukia zigor litezke, pertsonak duin bihurtzen dituzten ezaugarriak biak ere, eta hori kezagarria iruditzen zaigu.

Hona hemen aurreikusten dituen beste arau-hauste berri batzuk: ezkontzea edo antzeko harreman afektibo baten itxurak egitea, adingabe baten lege ordezkari egitea eta atzerritarren batekin lan harremana izatearen itxurak egitea, baldin eta etekina ateratzeko asmoz jokatu bada edo legeak onartzen dituen eskubideak bidegabeki lortzeko asmoz jokatu bada. Horrez gain, zigorren zenbatekoa ere handitu da.

Alderdi kezagarrien artean, honako hauek daude: 60 egunetara luzatu dela babes etxeetan sartzeko aldia, eta adingabeak ere babes etxeetan sartzeko aukera ematen duela.

Bestalde, onartzen diren zenbait planek ere eragiten diote talde horri, hala nola **Gizon-emakumeak sexu esplotaziorako salerostearen kontrako plan integralak**. Plan horren ondorioz, behar-beharrezko aldaketak egingo dira legerian, sexu esplotaziorako pertsonekin trafikatzeko duten sareei jartzeko eta biktimak eta haien senitartekoeak beren jatorrizko herrialdeetan babesteko. Plan hori 2009ko urtarrilaren 1ean sartuko da indarrean. Horren bidez, besteak beste, babes handiagoa emango zaie biktimei, trafikatzaileak salatzen erabakia hartu bitartean, lehenago ere adierazi dugun bezala; neurri horri oso ongi irizten diogu, biktima laguntzea eta babestea lehenetsi behar baita, nahasbiderik emango ez duten arau argien bidez. Etorkinei eragiten dien beste plan garrantzitsu bat **Etorkinen arteko genero indarkeria kasuetarako arreta eta prebentziorako plana** da. Plan horrek, lege aldaketak iragartzeaz gain, hainbat jarduera aurreikusten ditu indarkeriaren biktima diren emakumeak informatu eta sentsibilizatzeko eta indarkeriari aurrea hartzeko, antzemateko eta emakumei lagun egiteko prestakuntza emateko.

Araudiak ekarri duen beste berritasun bat **Asilo eskubidea eta babes subsidiarioa arautzen dituen Legearen** aurreproiektua da; aurreproiektu hori Ministroen Kontseiluak onartu zuen, 2008ko abenduaren 5ean. Asilo eskubidearen eta babes subsidiarioaren ondorio behinena da ezin itzuli eta kanporatuko dela eskubide hori onartu zaion inor. Aurreikusi dituen berritasunen artean, nabarmentzekoa da generoa txertatu duela errefuxiatuen estatutua emateko arrazoi gisa. Horrez gain, babes subsidiarioaren eta familia berriz elkartzearen onuradunen egoera arautuko da; horren bidez, familia unitateak babestutako pertsonarekin

bizitzeko modua izango du. Ekarri duen beste berritasun bat adingabeen eta beste pertsona kaltebera batzuen gainekoa da.

Pertsona horien arazo nagusia herrialdetik irtetea eta herrialde seguru batera iristea da, bai eta asiloa eskatzea ere, beste arrazoi batzuen artean Europako gobernuak immigrazio irregularra murriztu dutelako, kontrolatu egiten dutelako eta mugak zaintzen dituztelako. Orain arte ezarrita zegoen bideetako bat Espainiako misio diplomatikoetan eta kontsulen bulegoetan asiloa eskatzea zen, eta aukera hori kendu egin dute, aurreproiektuaren arabera.

2. Europar Batasunetik kanpoko atzerritarrek bizileku eta lan baimena lortzeko dituzten arazoak

Lan eta bizileku baimenik ez izateak larri eragiten die atzerritarren eskubideei. Euskal Autonomia Erkidegoan, duela urte batzuk, atzerritarrei lege eta gizarte arloan laguntzeko zerbitzu bat jarri zen abian, **HELDU** programa. Zerbitzu horren hartzaileak honako hauek dira: EAEko herrietan bizi diren eta bizileku baimenik ez duten etorkin atzerritarrak; bizileku baimena duten eta urrakortasun egoera muturrekoan dauden pertsonak, hala nola bakarrik dauden adingabeak, neurriren bat ezarria duten eta Eusko Jaurlaritzako gazte justiziaren berreziketa ikuskaritzaren pean dauden 18 eta 23 urte bitarteko gazteak; tratu txarren biktimak izan diren emakumeak eta haien familia unitateak; beregaintasun pertsonalik ez duten toxikomano mendekoak; eta beste edozein egoeratan dauden pertsonak, oinarritzko gizarte zerbitzuetako langileek laguntza behar dutela irizten badiote. Zerbitzuak doan ematen du etorkin atzerritarren bizileku eta lan baimenei buruzko informazioa, aholkua eta laguntza, eta izapideak ere doan egiten ditu. Hiru bulego daude, hiru hiriburuetakoko bakoitzean bat. Bulego bakoitzak espediente hauek izapidetu ditu zerbitzua abian jarri zenetik: Arabako Heldu 2003ko martxoan hasi zen lanean, eta 4.622 espediente izapidetu ditu; horietatik 1.140 espediente 2008. urtean izapidetu zituen. Bizkaiko Heldu 2002ko azaroaren hasi zen, eta 15.511 espediente izapidetu ditu; horietatik 2.850 espediente 2008. urtean izapidetu zituen. Gipuzkoako Heldu, berriz, 2003ko martxoan hasi zen lanean, eta 6.386 espediente izapidetu ditu; horietatik 1.191 espediente 2008. urtean.

Estatuko Administrazio Orokorraren eskumena da adierazitako dokumentazio hori izapide-tzea; beraz, ez da Arartekoaren eskumena jarduerak konparatzea. Nahiz eta iragarri den aurki Espainiako Gobernuak araudi bat onartuko duela eta horren bidez lan baimena kudeatzeko eskumena Kataluniak, Valentziak, Andaluziak eta beren estatutu erreformetan hala agertzen duten autonomia erkidego guztiek izango dutela, ez da hori, oraingoz, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasua. Hori dela eta, Herriaren Defendatzaileari bidaltzen dizkion dokumentazio prozesuarekin lotuta aurkezten dizkiguten kexak. Nolanahi ere, aurtan HELDU zerbitzua bisitatu dugu, atzerritarrek dituzten arazorik handienak zein diren jakiteko. Krisi ekonomikoak larri eragin dio etorkinen enpleguari, eta, horren ondorioz, urrakortasun egoera nabarmenean daude. Haien baldintzak okerragoak dira; izan ere, zaila da haien administrazio egoera arautzen duen araudiko trabak gainditzea, eta dokumentazio prozesua geldoa eta zorrotza da, lehen aipatu dugun bezala, iragarri dute aldatu egingo dela Europar

Batasunetik kanpoko pertsonen sarrerari eta bizilekuari buruzko araudia; beraz, interesgarria iruditzen zaigu zerbitzu horretako esperientziaren berri izatea, gaur egun kontuan hartu beharreko ekarpen gisa. Ondoren, hiru bulegoek agertutako hainbat kontu bildu ditugu. Hiru lurraldeetako gobernu ordezkariordetzek eta Lan eta Immigrazio Ministerioaren probintzia ordezkarietzek dute atzeritarren lan eta bizileku baimenen espedienteak izapidetzeko eskumena; beraz, lurraldez lurralde bereiziko ditugu agertutako arazoak.

Bestalde, denek dituzten arazoak bildu ditugu:

Zigor aurrekariak ezeztatzea

Egoera irregularrean dauden herritarrek debeku dute zigor-aurrekariak ezeztatzeko izapideak egitea, eta hori eskatzeko derrigorrean jo beharko dute zigor-eginbideetarako jardule duten prokuradore edo abokatuarengana. Dena dela, garrantzitsua litzateke zigor aurrekariak ofizioz eta berehala ezeztatzea, epeak bukatutakoan. Zigor Kodeko 136. artikulua ezartzen duenez, Justizia Ministerioak du aurrekariari buruzko idatz oharren gainean ofizioz jarduteko ahalmena, baldin eta idatz ohar horiei buruz jasota dauden datuek behar beste egiaztatzen badute betetzen direla erantzukizun penal eta zibilak bertan behera uzteko baldintzak eta igaro dela ezarritako epea.

Ezeztatuak behar luketen idatz oharrak Zigortuen eta Auzi-iheslarien Erregistroan bere hartan uztearen ondorioz, ez dute ematen lehenengoz eskatutako baimenik, eta lehendik emandakoak ere ez dituzte berritzen. Oso garrantzitsua da epeak betetakoan ofizioz berehala ezezta daitezela exijitzea.

Jatorrizko herrialdean zigor aurrekariak izatea eta dokumentuak legeztatzea

Zenbait herrialdetan arazoak izaten ari dira zigor aurrekariak emateko. Baita dokumentuak legeztatzeko ere. Kanpo Gaietarako Ministerioak ez ditu arazo horiek behar besteko aurrerapenarekin konpontzen, nahiz eta baduten arazo horien berri. Horrek kalte larriak ekartzen dizkie herrialde horietako pertsonari. Adierazi dute arazo horiek bide diplomatikotik konpon litezkeela; hala, herritarrek ez lukete arazorik izango, eta ez litzateke alferrikako atzerapenik izango izapideak egiteko orduan.

Nigeria, Nikaragua eta Pakistanen kasua da hori. Nikaraguak, oraindik orain, idazki bat bidali du Polizia Nazionalak dituen funtzioen inguruan; hain zuzen ere, Poliziari baimena emana dio zigor aurrekariari ziurtagiriak emateko, baina arazo horiek konpondu bitartean herritarrek arazoak izaten dituzte agiri hori lortzeko, haien nahiaz bestelako arrazoi batzuegatik. Arazo horiek bide diplomatikotik konpon litezke; hala, herritarrek ez lukete arazorik izango, eta ez litzateke alferrikako atzerapenik izango izapideak egiteko orduan.

Horrez gain, arazoak sortzen ditu zigor aurrekariari ziurtagiriak soilik hiru hilabeterako balio izateak; izan ere, lortzea asko kostatzen da, eta berehala galtzen du balioa.

Arazoa da litekeena dela atzeritarrak dokumentu hori lortu eta gero iraungitzea, asko luzatzen baitira eskaria aurkezteko ordua emateko.

Dokumentuak legeztatzeko ere, arazoak izaten dira zenbaitetan, jatorrizko herrialdearen arabera baita hori. Gerta liteke Espainiako Enbaxadatik ez izatea jatorrizko herrialdean, edo han daukaten sistema guztiz bestelakoa izatea. Halaxe gertatzen da, esate baterako, Mongolian; han, itzulpenaren dokumentua zigilatzen dute, eta ez originala, nahiz eta zigilatu beharko luketen. Brasilen, berriz, estatu bakoitzak ematen du zigor aurrekariaren ziurtagiria, eta ez Brasilgo Estatuak.

Adierazi dute oso garrantzitsua dela Kanpo Gaietarako Ministerioak irizpideak garbi izatea eta moduren bat aurreikusia izatea herrialde batzuk sortzen ari diren arazoak konpontzeko. Alde horretatik, pertsona askorentzat oso neketsua da bere jatorrizko herrialdean dokumentuak lortzea, haien senitartekoei bide luzea egin behar izaten dutelako hiriburura joateko, edo ez daukatelako agiri horiek lortuko dizkien senitartekorik.

Atzerapenak baimen espedienteen ebazpenean

Madriren esku jarri dute orain salbuespenezko zirkunstantziengatik –hala nola aurreko ahai-deak espainiarrak izateagatik– bizileku baimena emateko erabakia; horrek atzerapenak sorlitzake espedienteari buruzko ebazpena emateko orduan, eta isiltasun negatibo bidez ebaztea ere ekar lezake. Gaur egun, urtebete pasatzen dute espediente horien gaineko ebazpena emateko.

Atzerritarrak eta espetxea

Atzerritarra espetxean edo behin-behineko espetxealdian dagoenean, handiak izaten dira bizileku baimena berritzeko arazo, kasu askotan administrazioak ez baitu laguntzen izapideak azkentzen (hatz aztarna, tasak ordaintzea, argazkiak), eta pertsona horiek beren dokumentazioa galtzen dute, ez egitez.

Erabiltzaileen profil berriak

Erabiltzaileen profil berrien artean, bizileku baimenik ez duten eta babes sistematik datozen gazte atzerritarrak daude. Gazte horietako batzuek izan dute bizileku baimena ere, baina Gobernu Ordezkariordeak ez die bizileku baimena berritzeko baimenik eman, Poliziarekin arazoren bat izan dutelako.

Nabarmendu dute ez dagoela gizarte baliabiderik gazte horiek adin nagusitasunera iristen direnerako. Halaber, polizi atxilotetek eragotzi egiten dute bizileku baimena lortzea, eta, baimena lehendik izanez gero, berritzea. Gazte horien egoera oso larria da; fenomeno berria da, gorabehera handikoa, eta beharrezkoa da azterketa serio bat egitea, gazte horien bitartean dituen ondorio larriengatik. Egoera horrek nagusiki Bizkaiari eta Gipuzkoari eragiten die.

Eskubideen gaineko informazio falta

Langile atzerritarrek ez dituzte ezagutzen beren lan harremanaren ondorioz dituzten eskubideak, hala nola langabezia prestazioa jasotzeko, modu bidegabean kalera botaz gero erreklamatzeko eta gizarte segurantzian kotizatze eskubideak, eta, hori dela eta, galdu egiten dituzte.

Hona hemen **lurralde historiko bakoitzean hauteman ditugun arazoak**, zerbitzura egin-dako bisitan lortu genuen informazioaren arabera:

Arabako HELDUn, nagusiki arazo hauek adierazi zizkiguten:

Defentsarako eskubidea

Arabako HELDUk jarduera asko egiten ditu; hala nola aholkuak ematen ditu, beharrezko izapideak egiten ditu, eta jarraipena ere egiten du, atzerritarrek bizileku zein bizileku eta lan baimen administratiboak izan ditzaten edota gal ez ditzaten; zigor espedienteen defentsa egokia ere egiten du, eta horrek kasu askotan berekin dakar fase administratiboan beharrezko –ez, horratik, nahitaezko– errekurtsuak jartzea.

Arabian, fase judizialean bakarrik dago atzerritarrentzako txanda, hau da, administrazioarekiko auzi errekurtsua jartzeko; Bizkaian eta Gipuzkoan, berriz, badaukate atzerritarrentzako txanda espezifikoak. Zigor espedientea abiarazten den unetik bertatik, atxilotuari laguntzeko txandakoa ez beste abokatu bat izaten da, eta hark jarraitzen du prozedura osoa, fase administratiboan eta judizialean. Horren ondorioz eta berraztertze errekurtsua aukerakoa izatearen ondorioz, kasu askotan Arabako HELDU zerbitzuko abokatuek berek egiten dute horren kontra.

Ohar gisa, nabarmendu behar da, Auzitegi Gorenak ezarri dituen eta administrazio instrukzio berriek onartu dituzten irizpideak kontuan hartuta, oso garrantzitsua dela aukerako berraztertze errekurtsua jartzea; izan ere, baliteke gerora dokumentuak legeztatze oztopo izango den zigor larri baten orde, kanporatzeko zigorraren orde alegia, beste zigor txikiago bat jartzea, isun bat alegia, zigorra modu zatikatuan betetzeko modua ere emango duena.

Horregatik, interesgarria litzateke hala epaitegi eta auzitegiek nola zigor prozeduretan jarduten duten profesionalek horretan laguntzea, eta guztiz bermatutako prozesu bat izateko eskubidea urratzen duten egoerak saihestea, eta dokumentuak legeztatze modua izatea.

Zigor eta sustraitze espedientea; irizpide desberdintasuna Gobernu ordezkariordetzen eta ordezkariarten artean

Nahiz eta pertsona bat kanporatzeko proposamena edo ebazpena eman den eta zigor espedientea irekitzeko egon, pertsona horrek sustraitze arrazoiak direla eta bere egoera legeztatze baldintzak betetzen baditu, kanporatzeko zigorra baliogabetzea edo espedientea iraungitzea da bidezkoena, baldin eta egonaldia irregularra izatea bada pertsona hori kanporatzeko arrazoiak. Arazoa da ebazpena eman duen probintziaren irizpide edota nahia- ren arabera izaten dela erantzuna. Horren ondorioz, ordezkariordetzen eta ordezkariarten artean lankidetzarik ez dagoenez, ezin izapidetu daiteke sustraitze espedienterik.

Arabian, ezarritako zigorra baliogabetzeko gaur egungo irizpidea da sustraitze espedientearen eskatzaileak zuzeneko odolokidea behar duela izan espainiar batekin edota legezko egoeran dagoen atzerritar batekin.

Sustraitze eskariak

Gasteizko Udala sustraitze sozialari buruzko txostenak egiten ari da egoera jakin batzuetan, eta txosten horietan gomendatzen du lan kontratua aurkeztu beharretik salbuetsi daitezela, esate baterako, ikasleak, baldin eta haien gurasoek bizitzeko baliabideak badituzte.

Gainera, Udalak, ikusita ugaritu egin direla salbuespenezko zirkunstantziengatik bizileku baimenaren espedienteak, indartu egin du sustraitzeagatik gizarte txostenak egiten dituen zerbitzua, oinarrizko gizarte sareetan sartuta ez dauden herritarrentzat.

Sustraitze eskarietan eta lan eta bizileku baimenak berritzeko eskarietan, urtebetetik beherrako kontratuak onartzen ari dira, lan munduan sartzeko programetako edota prestakuntza eta enplegu programetako kontratuak badira, hala nola Auzolanekoak eta toki, foru edo erkidegoko administrazioek kontratatutako beste prestakuntza eskaintza batzuetakoak.

Egonaldi eskakizunari dagokionez, errolda agiriaz gain beste dokumentu batzuk ere ari dira onartzen egonaldia egiaztatzeko, hala nola banku igorpenen ziurtagiriak.

Zigor espedienteak

Zigor espedientei dagokionez, arazo handia izaten da atxilotetak izaten direnean eta horren ondorioz bizileku irregularra izateagatik zigor espedienteak irekitzen direnean. Hala, norbait atxilotu duten bigarren aldia bada, nahiz eta denbora gutxi pasa lehenengoz atxilotu zutenetik, kanporatzeko zigorra jartzea ebazten da, baldin eta aurreko aldian isuna jarri bazen. Kontua da esku hartze horiek oso denbora gutxian izaten direla, eta egoera berbera izan arren ondorioak oso desberdinak izaten direla. Bestalde, gauza on bat nabarmendu behar da, alegia, Araban onartzen dutela isuna zatika ordaintzea.

Bizileku eta lan baimenak berritzea

Baimenak ez berritzeko arrazoi ohikoenak hauexek izaten dira:

- Zigor aurrekariak izatea; aurrekari horiek eragin dituzten legez kontrako egintza ohikoenak hauek izaten dira: alkoholemia edo zirkulazio segurtasunaren kontrako egintzak, gidabaimenik gabe gidatzea eta etxeko indarkeriarekin lotutakoak.
- Segurtasun neurriak ez betetzea, hala nola komunitatearen onurarako lanak ez egitea; izan ere, lankidetzak akordiorik ez dagoenez erakundeekin, ez publikoekin eta ez pribatuekin, eta neurriak betetzeko atzerapenak izaten direnez, egoera administratiboa ez da berritzen, edo atzerapenak izaten dira egoera administratiboa erregulartzeko.

Horren ondorioz, ugaritu egin dira gerora sortutako irregulartasun kasuak, hau da, bizileku baimenaren edota bizileku eta lan baimenaren titular ziren eta baimen horiek berritzez izan ez duten pertsonen kasuak, eta hori oso kaltegarria da gizarteratzeko eta familiaren integrazioarako. Azken horri dagokionez, familiako kideren bati eragin diezaiotke; hala, gerta liteke familia berean kide batzuk egoera irregularrean egotea eta beste batzuk egoera erregularran egotea, eta, ondorioz, familian bizitzeko eskubidea galtzea.

Gerora etorritako irregulartasuna eragiten ari da Kontseiluaren 2003ko irailaren 22ko 2003/86/EK ere, familia berriz elkartzeko eskubideari buruzkoa. Hain zuzen ere, bizileku baimenaren eskariak eta bizileku baimena berritzeko eskariak ukatzen ari dira, baldin eta familia elkartu nahi duenak ez badu famili unitatea mantentzeko bere kabuzko behar beste baliabide, gizarte prestazioen onuradun delako, hala nola oinarrizko errenta edo larrialdietarako laguntzak jasotzen dituelako.

Ez dago denek ezagutzen duten baremo ekonomiko argirik eskatzaileak bizileku baimena berritzeko behar beste baliabide ekonomiko baduen jakiteko.

Oinarrizko errenta, gizarteratzeko eta lan munduan sartzeko prestazio gisa, baliagarria izaten ari da lan baimena berritzeko (4/2000 LO, 38. artikulua); ez, ordea, bizileku baimena lortzeko; izan ere, legeak ez du jasotzen azken kasu horretarako.

Bizileku eta lan baimenak ez berritzeko beste arrazoi ohiko bat da urtebetean gutxienez 6 hilabetez ez kotizatu izana.

Bakarrik dauden adingabe atzerritarrak

Gobernu Ordezkariordeztak azkar samar ebatzen du eskari osatua aurkeztu bada. Arazoa da eskaria aurkezteko beharrezko dokumentazio guztia osatu gabe amaitzen direla bederatz hilaabeteak.

Atzerritarren egoerari eragiten dioten eskariak aurkeztea eta izapidetzea

Gobernu Ordezkariordeztak azkar samar erantzuten die aurkezten diren eskariei. Gerta liteke sustraitze eskariei hilabete baino gutxiagoan erantzutea. Baimenak berritzeko eskarien kasuan, baimena iraungi denetik 2 hilabetera edo 2 hilabete eta erdira izaten da erantzuna.

Komunikazio eta koordinazio handia dago administrazioen, Poliziaren, epaitegien eta Gobernu Ordezkariordeztaren artean.

Bizkaiko HELDUn, arazo hauen berri eman ziguten:

Sustraitzeagatik gizarte txostenak izapidetzea

Arazo handi gisa adierazi dute Bilboko Udala asko luzatzen dela erabiltzaileei txanda emateko, sustraitzeagatik bizileku baimenaren eskaria izapidetzeko gizarte txostena egin ahal izateko. 6 eta 8 hilabete bitarteko atzerapena izaten da; gizarte zerbitzuekin bilera egin eta gero, txostena nahiko azkar egiten dute, 15 egun baino lehen.

Jakinarazi dute beste zerbitzu bat jartzeko asmoa dutela atzerritarren dokumentazio prozesuetarako beharrezko txostenak egiteko, hau da, bai sustraitze sozialarekin lotutako txostenak egiteko eta bai etxebizitza egokia dela ziurtatzeko agiriak egiteko, beharrezko dokumentua baita hori familia berriz elkartzeko eskarietan. Zerbitzu hori uztailetik ari dira ematen, baina oraindik (2008ko azaroan) ez dute aldaketa nabarmenik sumatu adierazitako atzerapen horri dagokionez.

Txosten horiek egiteko izaten diren atzerapenek atzerritarren dokumentazio prozesuari kalte egiten die, hain zuzen ere, sustraitze eskarietako dokumentuak, hala nola jatorrizko herrialdeko zigor aurrekariak, hiru hilabetearen iraungitzean direlako, eta, beraz, berriz eskatu behar izaten dituzte, horrek dakarren kostuarekin. Bestalde, lan eskaintza ere erantsi dute, enpresaren egoeraren arabera beharrei erantzuteko. Baimena emateko orduan atzeratuz gero, enpresak atzera egin dezake, eta atzerritarra ez kontratatu.

Gaineratu dute beste udal batzuek, hala nola Getxok eta Barakaldok, hilabete edo bi hilabeteren bururako ematen dutela ordua; Donostiako Udalak, berriz, egun gutxiren bururako ematen du.

Sustraitze eskariei eragiten dien beste arazo bat sortzen da polizi aurrekariak izateagatik ukatzen direnean. Adierazi dute aurrekari horiek ez dutela zertan ordena publikoko arazoan zantzu izan, askotan ez baitute zigor aurrekaririk izaten ondorio gisa; hori dela eta, proposatu dute beharrezkoa dela espedientearen instrukzioan audientzia izatea. Audientziaren izapidea eginez gero, ez litzateke errekurtsorik jarri beharko administrazio bidean edota bide judizialean, atzean ordena publikoko arazorik egon ezean.

Lan kontratua aurkezteko eskakizunetik salbuesteko gomendioa sartzea gizarte txostenean

Adina, gaixotasuna, ikasketak edo famili kargak direla-eta lan kontratua aurkeztea beharrezkoa ez dela irizten den kasuetan egiten da gomendio hori.

Ez dute adierazi aurrean inolako arazorik hauteman dutenik gomendio hori.

Lan baimenak berritzea

Nabarmendu dute krisi ekonomikoak garrantzi handia duela talde honetan, enpleguan duen eragina kontuan hartuta. Ohartarazi dute lan baimenak berritzeko beharrezko baldintzak zorrotz aplikatuz gero litekeena dela lan eta bizileku baimenak ukatzea, eta horrek gerora etorritako irregulartasuna ekarriko duela. Ez dauka zentzu handirik lan baimena berritzeko urtebetean 6 hilabetez kotizatu behar izateak edo lanaldi murriztuen kasuan zorrotz-zorrotz kontaktzeak, salbuespenik egin gabe, nola gertatzen baita egun batzuegatik 6 hilabeteetara ez iristean, kontuan hartuta, bestalde, bizileku baimena berritzea onartzen dela, gizarte laguntzarako prestazioa –oinarriko errenta– jasotzen bada. Gainera, baimen horiek ukatuz gero, lana ez bilatzea susta daiteke.

Baimena berritzeko eskaria ukatzeak dakartzan arazoan artean, adierazi dute zigor aurrekariak eragin handia dutela delituren bat egiten bada, hala nola gai sorgogarraren eraginpean gidatzea eta gidabaimenik gabe gidatzea; delitu horiek egiteagatik, komunitatearen onurarako lanak egin behar izaten dira zigor gisa, eta zigor hori betetzeko beste administrazio batzuen lankidetzara behar izaten bada. Zigor horiek betetzeko atzerapenak izaten dira, ordea, eta horrek kalte egiten die bizileku baimena berritu nahi dutenei. (Kontu hori kapitulu honetan bertan aztertu dugu, "Lehentasunezko Arreta behar duten Taldeak, espetxeratuak" atalean).

Zigor eta sustraitze espedienteak: irizpide desberdintasuna Gobernu ordezkariordetzen eta ordezkariarten artean

Gobernu ordezkariordetzek eta ordezkarietzek irizpide desberdinak baliatzen dituzte bizileku irregularra izateagatik kanporatze ebazpenak baliogabetzeko orduan. Hala, pertsona batek lan baimena edota sustraitzeagatik bizileku baimena lortzeko baldintzak betetzen direnean, pertsona hori kanporatzeko ebazpenaren zain badago, kasuan kasuko gobernu ordezkariordetzari dagokio egoera irregularrean egoteagatik jarritako zigorra baliogabetzeko ebazpena ematea.

Halaxe gertatzen da denbora igaro delako edo arau-haustea preskribitu delako zigor espedienteak iraungi den kasuetan ere. Ordezkariordetza batzuek ez diote erantzuten zigor espedienteak iraungitzeko eskariari, hala nola Salamancako Gobernuaren Ordezkariordetzak.

Langileen kontigenteak

Haren ustez, eskatutako profilak ez datoz bat merkatuko beharrekin.

Familia berriz elkartzeko

Eskari batzuei enbaxadetan ematen diete ezezkia, uste dutelako eskatzaileek ez dutela ziurtatu behar beste baliabide ekonomiko senitartekoak ondo biziko direla bermatzeko, nahiz eta horren gaineko txostena egiteko eskumena Gobernu Ordezkariordetzak duen eta egindako txostena aldekoa izan. Halaber, familia berriz elkartzeko eskariak ukatzen ari dira, seme-alabak adin nagusitasunetik gertu badaude.

Horrek dakarren arazo handi bat da familia berriz elkartzeko bisa ukatzen denean Madrilgo Justizia Auzitegi Gorenak egiten duela berrikuspen judiziala, hark baitu Kanpo Gaietarako Ministerioaren mendeko erakundearen egintzak ezagutzeko eskumena; atzerapen handiak izaten ari dira, ordea, eta, gainera, asko kostatzen da.

Gobernuak komunikabideetarako iragarri duen erreformaren gaineko kezka bada.

Zigor espedienteak

Gobernuaren Bizkaiko Ordezkariordetza jurisprudentziako doktrina aplikatzen ari da; horren arabera, egonaldi irregularren kasuan, isun bidezko zigorra lehenesten da, eta ez lurraldetik kanporatzea.

Sustraitzeagatik egiten diren eskariak onartzeko, alde zuzenetik isuna ordaintzeko exijitzen ari dira.

Estatuko Administrazio Orokorren funtzionamendua

Aurreko urteen aldean hobetu egin da, eta epeak murriztu dira, nahiz eta desberdintasunak badiren Lan Bulegoaren –lan baimenak eta familia berriz elkartzeko baimenak izapidetzen ditu– eta Bilboko Polizia Nazionalaren bulegoen artean. Kasu honetan, oso kezagarria da sarreraren hain ilara luzeak sortzea. Arazo hori aspaldikoa da, eta ez da konpontzen. Eskariren bat aurkeztu nahi dutenek edo izapidereen bat egin nahi dutenek, goizean kasu egingo ditela ziurtatzeko, ilaran jartzen dira bulegoaren sarreraren egunsentian, eta are bezperan ere.

Berriki, beste sistema bat jarri dute, eta 50 zenbaki banatzen dituzte hurrengo egunerako. Zenbakien sistema hori Lan Bulegoak ere erabiltzen du, bizileku baimenatarako eta familia berriz elkartzeko baimenatarako. Bulegoak 20 zenbaki banatzen ditu.

Bestelakoa da lan baimenak izapidetzen dituen bulegoaren egoera. Bulego horretan, egunero erantzuten diete egindako eskariei eta eskatutako informazioari, eta sustraitzeagatik egindako eskarien gaineko ebazpenak 3 bat hilabetean ematen dituzte gutxi gorabehera. Gainera, web gune bidez eskura daiteke informazioa. Lan baimenak berritzeko 20 bat egun behar izaten dituzte gutxi gorabehera. Beste ebazpenek luzeago jotzen dute, hau da, bizileku baimena aldatzeko eskariaren gainekoek, lan eta bizileku baimenen gainekoek eta salbuespenezko zirkunstantziengatik lehenengoz eskatzen diren bizileku baimenen gainekoek; batez beste 7 hilabete inguru behar izaten dituzte.

(Guri dagokigunez, adierazi behar dugu berriki horrekin lotutako kexa bat jaso dugula, 1632/2008 espedientea. Hain zuzen ere, Polizia Nazionalak atzerritarrak nola tratatzen dituen salatu du kexagileak: hainbat egunetan joan behar izaten dute, kalean itxaroten dute, eguraldi txarrarekin, informaziorik izan gabe...).

Gipuzkoako HELDUrekin izandako bileran, arazo hauek agertu zizkiguten:

Arazoak erroldarekin

Errolda agiria herrialde horretako egonaldia egiaztatzeko froga garrantzitsuena da; hori dela eta, larri eragiten dute erroldan izena emateko edo izena emanda jarraitzeko izaten diren arazoek.

Zenbaitetan gertatzen da jendea erroldatik kentzea dagokionak horren berri izan gabe; horrek kalte larriak eragin ditzake, esate baterako, sustraitzeagatik bizileku baimena eskatzean, zaildu egiten baitu eskatzen den hiru urteko egonaldia egiaztatzea.

Sustraitzeagatik bizileku baimena emateko eskaria; irizpide aldaketa

Azkenaldian irizpide murriztaileagoak aplikatzen ari dira Espainian bizi direla egiaztatzeko; izan ere, hasieran Espainian sartu zireneko zigilua hartzen zen kontuan, gero erroldatze ziurtagiriaren eskakizuna gehitu zioten horri, eta orain ia errolda baizik ez dute jotzen baliozkotzat Espainian hiru urte eman dituztela frogatzeko. Kasuren batean pasaporteak hiru urteko antzintasuna izatea ere eskatu izan dute, bai eta aurreko pasaporte iraungia erakustea ere, herrialdean hiru urte daramatzatela egiaztatzeko. Horren ondorioz, lehen exijitzen ez zituzten dokumentu ugari eskatzen ari dira orain sustraitzeagatik bizileku baimena lortzeko eskariak izapidetzeko.

Atzerritarrak desberdin tratatzen dituztela erakusteko, adierazi dute langile atzerritarrei lana ematen dietenek kaudimena egiaztatu behar dutela eta dokumentazio originala aurkeztu behar dutela edo Lan eta Immigrazio Ministerioiko lan bulegoetan agertu behar dutela. Halakorik ez dute eskatzen hemengo langileak kontratatzean.

Adierazi dute arazoak sortzen dituela sustraitzeagatik eskatutako lan baimenetan jarduera mugatzeak, ez baita aldaketarik onartzen gisa horretako baimenetan. Norbaitek lana galdu

baldin badu eta baimena eman zitzaion sektore horretan lanik aurkitzen ez badu, arazoak izango ditu baimena berritzeko.

Datu on gisa, nabarmendu behar da Gipuzkoan Auzolan programak onartzen ari direla, lan munduan sartzeko programak alegia, sustraitzeagatik aurkeztutako eskarietan; programa horiek 6 hilabeteko lan kontratua dakarte berekin, eta ez dute luzatzeko aukerarik ematen. Datu txar gisa, adierazi behar da ez duela ematen irizpide hori oso argi dagoenik, eta zenbait kasutan trabak jarri direla, urtebeteko kontratuaren eskakizuna ez betetzeagatik; gainera, lehen adierazi dugun bezala, baimenean muga jartzearen arazoa gaineratu behar zaio; izan ere, kontratuko sei hilabeteak bete eta gero sektore berean aurkitu behar dute lana, esan dugun bezala ez baita onartzen inolako aldaketarik.

Horri dagokionez, hiru lurraldeetan agertu den kontu bat nabarmendu dute: gizarte laguntzek, hau da, oinarrizko errentak eta antzekoek balio dutela lan baimenak berritzeko, baina ez dutela balio bizileku baimena lortzeko edo bizileku baimena berritzeko.

Zigor eta sustraitze espedientea; irizpide desberdintasuna Gobernu ordezkariordetzen eta ordezkartzen artean

Baldin eta pertsona batek sustraitzeagatik lan eta bizileku baimena eskatzeko baldintzak betetzen baditu eta kanporatzeko zigor espediente bat ireki badiote, soilik seme edo alaba espainiar bat izateagatik edo Europako Erkidegoko ezkontidea izateagatik, onartzen diote kanporatze zigorra baliogabetzeko eskaria. Gainerako kasuetan, soilik zigor espedientearen gaineko ebazpenik eman ez bada eta zigor espedientea eteteko eskatzen bada jarraitu ahal da bizileku baimenaren eskaria izapidetzen.

Gerta liteke, halaber, zigor espedientea iraungitzea, 6 hilabete igaro direlako eta horren gaineko ebazpenik eman ez delako. Eskaria iraungi dela adierazten duen ebazpen bat bada soilik izapidetu daiteke sustraitzeagatik eskatutako bizileku baimena; ebazpenik ez bada, ezin izapidetu daiteke ezein espedienterik. Ordezkariordetza guztiek ez dute irizpide berbera; beraz, zehazki zigor espedientea izapidetu duen ordezkariordetza zein den, sustraitzeagatik bizileku baimena lortzeko eskaria aurkeztu ahal da edo ez.

Murrizketak lan baimena emateko orduan

Jatorrizko herrialdean kontratatzeo aukerarik ia ez dago (LOEXeko 40. artikuluan agertzen diren lehentasunetarako izan ezik), INEMek betetzen zailak diren lanpostuen inguruan hiru hilean behin argitaratzen dituen katalogoen ondorioz, eta, zehazki, 2008ko azken hiruhilekoan eta 2009ko lehenengokoan argitaratutako ondorioz; izan ere, 2008ko hirugarren hiruhilekoan 48 lanpostu zeuden zerrendan, eta azken bi hiruhilekoetan hiru lanpostutara murriztu da.

Sustraitzearen behin-behineko baldintza betetzen ez duten baina lan eskaintza baduten eta beren herrialdera bidaiatzeko aukera baduten pertsonak orain ezin bidaia dezakete, gehienek ez bailukete pasako INEMen iragazkia. Horren ondorioz, etorkinen egoera erregularizatze bideak sustraitzera eta Europar Batasuneko pertsona batekin ezkontzera murriztu dira.

Ziurgabetasun juridikoa

Administrazioa denek ezagutzen ez dituzten instrukzio batzuk aplikatzen ari da bizileku edo lan eta bizileku baimenen zein bisen eskariak izapidetzeko eta emateko. Arazoa da instrukzio horiek ez direla bakarrik barne ordenamendurako, baizik eta pertsonen eskubideei ere eragiten dietela.

Lan baimenak berritzea

Adierazi dute gerora irregularitasunak etor daitezkeela lan baimena berritzeko eskatzen diren baldintzen ondorioz. Lan baimena berritzeko, ezinbestekoa da hainbat egun kotizatuak izatea, eta lanaldi murriztuko kontratazioen kasuan oso zaila da hori betetzen. Modalitate horren ondorioz, arazoak sortzen dira lan baimena berritzeko beharrezko kotizazio epeak egiaztatzeko orduan. Alde horretatik, lehen adierazitako inkoherezia gogorazi behar dugu berriro ere, alegia, gizarte laguntzek, hala nola oinarrizko errentak, lan baimena berritzeko balio dutela baina ez dutela balio bizileku baimena berritzeko.

Familia berriz elkartzea

Zaila da familia berriz elkartzeko espedienteak burutzea; izan ere, baldintza asko bete behar izaten dira, hala nola familia elkartu nahi duenak kaudimen ekonomikoa izan behar du, eta etxebizitzak egokia izan behar du. Arazoa da zenbaitetan familia elkartu nahi duenak hainbat seme-alaba dauzkala, eta, kaudimen ekonomikoz ebazteko egiten dituzten kalkuluekin, ez diotela uzten seme-alaba guztiak elkartzen, diru-sarrerak ez direlako iristen denak herrialdean mantentzeko; beraz, anai-arrebak bereiztera behartu daiteke. Gainera, larrialdietarako laguntzak ez dira hartzen egoera ekonomikoa hobetzen laguntzen duten diru-sarrerara gisa.

Agertu duten beste arazo bat da bi ezkontideek egoera erregularrean egon behar dutela bikotea Espainian bizi denean. Hala ez bada, egoera erregularrean dagoen ezkontideak baizik ezin aurkez dezake familia berriz elkartzeko eskaria, guraso bakarreko familia balitz bezala.

Batzuetan, jatorrizko herrialdean tratamendua bestelakoa delako bete ezin diren edo betetzen zailak diren baldintza batzuk eskatzen dira. Familiak guraso bakarrekoak direnean, familia elkartu nahi duen amak edo aitak judizialki emanak behar ditu izan zaintza eta babespea. Eskakizun hori zaila da betetzen askotan, eskatzaileak aita edo ama non dagoen ez dakielako nahiz trabak jartzen dituelako edo etekina ateratzen saiatzen delako.

Jatorrizko herrialdeetan dauden Espainiako kontsulatuek familia berriz elkartzea galarazten duten erabakiak hartzen dituzte, nahiz eta aldeko txostena emana izan Gobernu Ordezkariordeak; hala gertatzen da, esate baterako, aurreko ahaideak berriz elkartzea ukatzen denean, "ez delako egiaztatu Espainian bizitzeko beharra dutenik". Gobernuak iragarri du araudia erreformatu eta murriztaileago egingo duela, baina jadanik oso zaila da benetan familia berriz elkartzea.

Zigor espedienteak

Adierazi dute Gipuzkoan ez dutela automatikoki aplikatzen isunaren zigorra lurraldetik kanporatzeko zigorraren orde.

Arazoak Erregistro Zibilarekin

Zenbait kasutan, kontrako txostenak egiten ari dira ezkontza espedienteei dagokienez (Errenteriako kasua). Arazo gisa ikusten dute jatorrizko lekuan edo azken bi urteetan bizi izandako tokian ediktuak argitaratu beharra, bai eta ediktuak argitaratzea ez dela beharrezkoa dioen ziurtagiri bat aurkeztu behar izatea. Eskakizun horrek ez dauka zentzurik, espedientean jadanik aurkeztu baita ezkongabetasun ziurtagiria.

Bakarrik dauden adingabe atzerritarrak

Adierazi dute adingabe horiek babesik gabe daudela. Nabarmendu dute hobetu beharra dagoela herrialdean bizitzeko baimena ematen dien dokumentazioaren izapidetze juridikoa, eta hobeto babestu behar direla haiei eragiten dieten erabakiak hartzean, hala nola adina zehazteko erabakiak eta zaintzailearen gaineko erabakiak hartzean.

Atzerritarren egoerari eragiten dioten eskariak aurkeztea eta izapidetzea

Eskariak honela aurkezten dira:

- Aldez aurretik txanda eskatuta, sustraitzeagatik eta adingabeen sustraitzeagatik eskatutako baimenen kasuan (Espainiako atzerritarren eskubideei eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzko Lege Organikoaren Erregelamenduko 94.2. artikulua) eta familia berriz elkartzeko baimenen kasuan. Sistema hori oso ondo dabil. Ez da kexarik izan horren inguruan.
- Aldez aurretik txandarik eskatu gabe, gainerako eskari guztien kasuan.

Sustraitzeagatik bizileku baimena lortzeko eskarien kasuan, txandak hilabete barrurako ematen dituzte, eta espedientearen gaineko ebazpena hiru hilabete baino lehen ematen dute, legeak ezartzen duen bezala.

Kasuak bideratzea

Udaletako gizarte zerbitzuek ondo bideratzen dituzte kasuak, Orioko Udalekoak izan ezik; adierazi dute zerbitzu horrekin arazoak izan dituztela sustraitze txostenak egiteko hainbat kasu bideratzeko orduan.

Herriaren Defendatzaileari jakinaraziko dizkiogu HELDU zerbitzuko hiru bulegoek adierazi dizkiguten arazoak, bera baita arlo horretako erakunde eskuduna. Bilboko Udala sustraitze sozialaren txostenak egiteko asko atzeratzen dela eta, ofiziozko jarduna hasi dugu.

3. Arartekoak izapidetutako kexak

Udalak, Espainiako atzerritarren eskubideei eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzko 4/2000 Lege Organikoa gauzatzeko erregelamendua erreformatu ondoren (abenduaren 30eko 2393/2004 ED), esku hartzen ari dira **sustraitze sozialaren txostenetan**.

Udalek atzerritarren dokumentazio prozesuan esku hartzeak zerikusia du bizileku erregularrak lortzeko arazoekin. Atzerritar gehienek ez daukate lehenengo urteetan hemen bizitzeko baimena emango dien dokumentaziorik. Atzerritar asko, hala turista gisa muga postuetatik

sartu direnak nola muga postuak saihestu dituztenak, ez dira hona iritsi atzerritarren araudiak bizileku erregularra izateko dioen moduan; beraz, pertsona horiek itxaron egin behar dute herrialdean sustraituta daudela egiaztatzeko, eta, hala, sustraitzeagatik bizileku baimena eskatzeko. Prozedura hori Espainiako atzerritarren eskubideei eta askatasunei buruzko 4/2000 Lege Organikoaren Erregelamenduko 45.2 b) eta 46.2 c) artikuluek arautzen dute. Adierazitako araudi horren arabera, sustraitze arrazoiengatik eman dakieke bizileku baimena Espainian gutxienez hiru urtez jarraian egon direla ziurtatzen duten atzerritarrei, betiere zigor aurrekaririk ez badute Espainian eta beren jatorrizko herrialdean, langilearen eta enpresaburuaren artean izenpetutako kontratu bat badute eskaria aurkeztu duten garaian, eta Espainian bizi diren beste atzerritar batzuekin familia loturak dituztela ziurtatzen badute nahiz ohiko bizilekua duten herriko Udalak emandako gizarteratze ziurtagiria aurkezten badute.

Lan kontratua izateko eskakizuna ken liteke Udalak hala gomendatzen badu, betiere etorkinak bizitzeko behar beste baliabide badituela egiaztatzen badu. Udalek egiten duten txostena ez da derrigorrean bete beharrekoa, baina izugarrizko garrantzia du. Aurten, 1014/2007 espedientearen azken izapideak egin ditugu; espediente hori ireki genuen Gasteizko Udalak ez zuelako gomendatu nahi lan kontratua aurkezteko eskakizunetik salbuestea sustraitze sozialaren txostenean. Espedientea izapidetzean, Udalari txostenaren edukari buruzko ohar bat egitea erabaki genuen; izan ere, ez zuenez ez argudiatu eta ez aipatu ez zuela gomendatzen adierazitako salbuespena egitea, uste genuen defentsarik eza ekar zezakeela, salbuespen hori gabe gobernu agintaritzak nekez aztertuko baitzuen bizileku baimena emateko aukera; izan ere, bizileku baimena eskatzean eta horrekin batera Udalaren gizarte txostena aurkeztean, ez zen horri buruzko inolako aipamenik agertuko, eta horrek zaildu egingo zuen bizileku baimenerako bere eskubidea aldezte. Horregatik, Gizarteratze Zuzendaritzaren ereduari lotu gintzaizkion, 2005eko ekainaren 22ko instrukzioei alegia, arrazoibide horixe jasotzen baitzuen. Halaxe gomendatu genuen [2007ko apirilaren 23ko Ebazpenean](#)¹⁶.

Atzerritarren interes eta eskubideetarako funtsezkoa den prozedura batean sartzeko eskatzen da sustraitze sozialaren txostena udaleko gizarte zerbitzuetan: bizileku baimena emateko. Nahiz eta txostena ez izan derrigorrean bete beharrekoa gobernu agintaritzaren eskudarenentzat, garrantzi handiko dokumentua da. Horregatik, gure iritziz, sustraitzearen gizarte txosten espezifikoa egin beharko lirateke; halaxe ezartzen du 4/2000 Lege Organikoak, Espainiako atzerritarren eskubideei eta askatasunei eta haien gizarteratzeari buruzkoak, 2393/2004 ED bidez onartutako Erregelamenduko 46.2 c) artikuluan. Gure iritziz, sustraitzeari buruzko gizarte txosten orok behar bezain arrazoitua egon behar du atzerritarrentzako berme izan dadin, ordenamendu juridikoaren arabera. Hori dela eta, atzerritarra lan kontratua izateko eskakizunetik salbuestea gomendatzen bada, erabaki horrek behar bezain ondo arrazoitua behar du egon sustraitzearen gizarte txostenean, eta horretarako arrazoiak berriaz jaso behar dira. Garrantzitsua da gogoratzea herritar batek hala eskatuta adierazitako

¹⁶ Arartekoaren ebazpena, 2007ko apirilaren 23koa. Horren bidez, Gasteizko Udalari gomendatzen zaio herritar baten eskaerari erantzun diezaiola eta gizarte txostena egin dezala, atzerritarrek Espainian dituzten eskubide eta askatasunei eta euren gizarteratzeari buruzko araudian ezarritako xedapenei egokitueta.

prozedura administratibo bat dela, eta, beraz, Administrazio Prozedura Erkideari buruzko 30/1992 Legeko 54. eta 89. artikulua direla aplikatzekoak. Honela dio bi artikuluko horietan azkenak: *“Prozedura amaitzen duen ebazpenean erabakiko dira bai interesdunek agertutako gai guztiak bai prozedura horretatik eratorritakoak.”*

Udalak erantzun digu, batetik, zer arrazoiengatik ez duten gomendatu lan kontratua aurkezteko eskakizunetik salbustea. Esplikatu dutenez, jendea prestatzen eta lana aurkitzen laguntzeko esku hartzen dute, baldin eta posible dela uste badute pertsonaren diagnostiko eta pronostiko soziala kontuan hartuta, udal baliabideak erabilita eta pertsonak berak gizarteratzeko eta lan munduan sartzeko dituen baliabideak sustatuta; hori dela eta, kasu honetan ez dute gomendatu lan kontratua aurkeztetik salbustea: *“El motivo por el que se solicita esta exención es que tiene que hacerse cargo del cuidado de sus tres hijos. Los hijos se encuentran escolarizados y cuentan con servicio de comedor escolar. Para completar este servicio y compatibilizar el trabajo con el cuidado de los menores el Departamento de Intervención Social contempla dentro del programa de Prestaciones Municipales con una ayuda económica destinada a costear gastos derivados de la atención a personas dependientes (hijos menores) cuyo cuidado impide a la persona beneficiaria la realización de actividades recogidas en su Convenio de Inserción. El objetivo de nuestra intervención es que las personas extranjeras o no, puedan ser autónomas y consigan a través del empleo y su regularización documental la inclusión socio-laboral.”*

Bestalde, gaineratu dute jaso dutela guk egin genien ekarpena, alegia, lan kontratua aurkezteko eskakizunetik salbustea zergatik onartu edo ukatu den arrazoitza, aldeko eta kontrako sustraitze proposamenetan bezalaxe.

Izapidetu dugun beste kexa bat, 1014/2008 espedientea, pertsona bati Laneko, Gizarte Gaia-tako eta Immigrazioko Ministerioak Kale Nagusiko 50. zenbakian duen bulegoan emandako tratua ingurukoa da. Pertsona horrek emandako informazioaren arabera, hauxe esan zuen sarbidea kontrolatzen ari zen pertsonak: *“Aquí no eres bien recibida.”* Ezin izan dugu baieztatu hala esan zuenik, baina, hala ere, Administrazio eskudunera jo dugu, garrantzitsua baita portaera horiek egiaztatzea.

Aurten ere esku hartu dugu atzerritarrek **udal erroldan sar daitezen**.

Alde horretatik, 301/2008 espedientea izapidetu dugu. Espediente hori irekitzeko arrazoia izan da Gasteizko Udalak ez dituela aintzat hartzen bizileku gisa Arabako SOS Arrazismoa erakundearen egoitza ematen duten atzerritarren erroldatze eskariak, eta ez dituela erroldatzen hirian bizi diren baina eskarian bizilekua egiaztatzerik ez duten pertsonak. Arabako Sos Arrazismoa erakundeak 83 bat erroldatze eskariren kopia aurkeztu zituen erakunde honetan, denak ere 2008ko urtarriletik ekainera bitartean eginikoak. Eskari horiek Gasteizen bizi diren nazionalitate guztietako atzerritarrenak dira, eta bizileku gisa Arabako Sos Arrazismoa erakundearen egoitza agertzen da.

Aldez aurretik, Udalari zenbait ohar egin dizkiogu, hala nola zer araudi diren aplikatzekoak izena emateko eskarian ohiko bizilekua adierazteko arazoak dituzten pertsonen kasuan (Toki

Araubideko Oinarrien Legea, Biztanleriaren eta Lurralde Mugapenaren Erregelamendua, INEren instrukzioak, Erroldatze Kontseiluaren kontsultak).

Oharren artean, adierazi genion etxebizitza egokia lortzeko zailtasunarekin lotutako arazok, nagusiki alokairuen prezioa oso handia izateak baina baita gizarte aurreiritziak ere, eragotzi egiten dutela udaletako errolda zerbitzuan balio duen helbide bat izatea. Egoera horrek nagusiki gizartean oso kaltebera diren taldeei eragiten die, besteak beste, osasun, mendetasun eta bazterkeria arazoak dituztelako, etorkinak direlako eta egoera administratibo irregularrean daudelako, bakarrik dauden gazte atzerritarrak direlako, eta lan prekarioa dutelako zein lanik gabe daudelako. Testuinguru horretan, Udalaren eskumenak eta funtzioak kontuan hartuko dituen prozedura bat ezartzea oso ona da zailtasun horiek dituzten pertsonentzat. Hori oso garrantzitsua iruditzen zaigu; izan ere, segur aski, erroldatzeko helbide gisa Arabako Sos Arrazismoa erakundearen egoitza ematea lotuta dago bizilekurik ez duten eta gizartean baztertuta dauden pertsonen errolda formalizatzeko duten zailtasunarekin.

Bestalde, adierazi genuen duela urte asko dagoela eztabaida hori, alegia, legezkoa ote den edo ez Sos Arrazismoa erakundearen gizarte egoitzan erroldatzea; oso ezaguna da eztabaida hori, komunikabideetan izan duen presentziarengatik. Erakunde honen iritziz, garrantzitsua litzateke eztabaidaren muinean dauden hainbat kontu gogoraraztea, hala nola:

- Nolako garrantzia duen erroldatzeak oinarrizko eskubideak baliatzeko. Erroldatzea gizarte eskubideak baliatzearekin lotuta dago, hala nola osasunerako, hezkuntzarako eta gizarte zerbitzuetarako eskubideekin. Horrez gain, herrian eta politikan parte hartzeko eskubideari lotuta dago, bai eta joan-etorrian libre ibiltzeko eskubideari lotuta ere. Atzerritarren kasuan, sustraitzea egiaztatzeko balio du, bizileku baimena ematea errazten baitu.
- Aplikatzekoa den legezko araubidea. Erroldatzeko baldintza bizilekuan benetan bizitzea da. Araudiak jasotzen du nola jardun behar duen Udalak erroldan agertzen diren datuak errealitatearekin bat etor daitezen lortzeko. Udalek osatzen dute errolda, eta beharrezko jarduerak eta eragiketak egin behar dituzte errolda eguneratuta edukitzeko, hor agertzen diren datuak errealitatearekin bat datozela. Udalak baditu ahalmen eta baliabideak pertsona jakin bat benetan adierazitako bizilekuan bizi ohi den egiaztatzeko. Azkenik, adierazi genuen araudiak ez duela onartzen errolda eta herrian bizi diren pertsonen errealitatea bat ez etortzea, eta horretarako, prozedura bat hastea aurreikusten du, erroldatzea onartzeko edo, hala badagokio, erroldatik ofizioz kentzeko.

Egin genuen beste ohar bat izan zen bizileku gisa Arabako Sos Arrazismoak Gasteizen duen egoitza ematen duten erroldatze eskarien kasuan ezin ondoriozta daitekeela eskaritik bertatik pertsona horiek herrian bizi direnik. Adierazitako lokal horrek ezin balio du ohiko bizileku gisa helbide hori ematen duten pertsona guztientzat. Hori ez da eragozpena, ordea, Udalak araudia betetzeko eta eskariak legez ezarritako prozeduraren arabera izapidetzeko.

Gasteizko Udalak zein prozedura jarraitzen duen azalduz erantzun digu. Erantzunean, jaso dituzten erroldatze eskariak nola izapidetu dituzten adierazi du; hain zuzen ere, 142 eskari ziren orduan. Izapidetzean, 30/92 Legean jasotako administrazio prozedura erkidea

aplikatzen dute. Adierazi dute eskari horien artean pertsona batzuk gerora beste helbide batean erroldatu direla (43), beste 46 eskari administrazioaren isiltasun aldekoaren bidez ebatzi dira, azaroaren 26ko 30/1992 Legeko 43. artikulua aurreikusten duenari jarraiki, eta erroldatze data gisa eskaria aurkeztu den eguna hartzen dela. Beste 53 eskari izapidetzen ari dira gaur egun. Horretarako, prozedura haxe jarraitzen dute.

Lehenik eta behin, eskaria zuzentzeko eskatzen dute, uste baitute emandako ordezkari ez dela behar bezala egiaztatu geratzen zuzenbidean. *“La petición de empadronamiento es una solicitud y por tanto, la representación ha de acreditarse de forma fidedigna. Los medios válidos en derecho que dejan constancia fidedigna, conforme a la jurisprudencia, a lo explícito en el antigua LPA de 1958 y a lo manifestado unánimemente por la doctrina son los siguientes: Documento público autorizado por Notario o empleado público competente con los requisitos exigidos por la Ley; Documento privado con firma legitimada notarialmente, Declaración en comparecencia personal del interesado. En base a lo anterior se procede a citar a representante y representado en las dependencias municipales, para la firma “apud acta” por la que se autoriza la representación ante la Jefa de I Unidad Administrativa de Padrón. En segundo lugar, si en el plazo concedido al efecto, no comparecen las partes para subsanar el defecto de que adolece la solicitud, se procede al archivo de la misma por desistimiento en virtud de la previsión del Art. 71 de la Ley 30/1992 ya mentado. En el caso de que la representación quede debidamente acreditada, se inscribe al ciudadano en el padrón municipal con efectos administrativos desde la fecha en que los Servicios Sociales determinen el arraigo en el municipio del solicitante.”*

Adierazi dute Arabako Sos Arrazismoa erakundearen egoitzan erroldatzea eskatzen duten pertsonen helbide hori emateko arrazoi hauek ematen dituztela beren eskarietan: *“por no haber encontrado lugar alguno donde residir de manera normalizada al carecer de medios económicos suficientes para alquilar una vivienda o similar.”* Por ello entienden que *“estas personas reconocen explícitamente que no viven en la dirección suministrada por lo que el tema debería reconducirse a la situación prevista en la Instrucción nº 4 de la Resolución de 4 de julio de la Presidenta del Instituto Nacional e estadística y del Director General de Cooperación Territorial, por la que se dictan instrucciones técnicas a los ayuntamiento sobre actualización del Padrón Municipal, de que la persona que solicita la inscripción no aporta ningún domicilio. Entonces, tal y como establece el art. 54.3 del Reglamento de Población y Demarcación Territorial, aprobado por Real Decreto 1690/1986, en su redacción dada por RD 2612/1996, de 20 de diciembre y de la instrucción nº 4 ya citada, es necesaria la intervención de los Servicios Sociales para que éstos informen sobre la habitualidad de la residencia en el municipio de la persona que se pretende empadronar y para que indiquen la dirección que debe figurar en la inscripción padronal.*

Para los casos en lo que sí se aporta una dirección, una vez realizado el empadronamiento, y cuando se sospeche que los datos suministrados no coinciden con la realidad, en cumplimiento de las previsiones del art. 17.2 de la Ley 7/85 de 2 de abril, RBRL, que establece la obligación de que los Ayuntamientos realicen las actuaciones y operaciones necesarias para mantener actualizados sus padrones de modo que los datos contenidos en éstos, concuerden con la realidad, así como del art. 53 y siguientes del Reglamento de Población

y Demarcación Territorial, y de la resolución de 4 de julio, ya citados, puede procederse a solicitar los informes pertinentes a Policía Local, Servicios Sociales y demás que puedan ser necesarios para confirmar, que efectivamente, el solicitante reside habitualmente en la dirección facilitada. En función del contenido de esos informes, y si no queda acreditado que el domicilio aportado sea el de residencia efectiva, o aquel en que, según el criterio expresado en la instrucción 4 de la Resolución de 21 de julio sea razonable esperar que las comunicaciones que se le dirijan, puedan llegar a conocimiento del destinatario, ni que el interesado resida efectivamente en el municipio, se incoará un expediente para proceder a la baja de oficio.

Por otro lado, y si bien desde este Ayuntamiento se comparte la apreciación del Ararteko sobre la importancia del empadronamiento a la hora del ejercicio de distintos derechos sociales, es menester puntualizar que, cualquier persona, esté o no empadronada en el municipio, tiene garantizada, en los casos de urgencia, tanto la asistencia sanitaria como la de los servicios sociales.

También es importante añadir la dificultad a la que se enfrentan muchas veces, tanto los servicios sociales, como la Policía Local, y demás Departamentos implicados, a la hora de fijar la residencia efectiva de una persona que solicita el empadronamiento en el municipio de Vitoria-Gasteiz, dado el alto índice de transitoriedad y los habituales cambios de residencia en distintos municipios, de estas personas. Asimismo es importante mencionar el elevado aumento de petición de empadronamiento por parte de personas extranjeras en los últimos años, circunstancias todas ellas que impiden la tramitación de los expedientes con la debida diligencia.

En cualquier caso, y en cumplimiento de la recomendación de esa institución, y dada la creciente complejidad de la casuística relacionada con el empadronamiento de personas que están en situación de vulnerabilidad social por distintas razones, se está procediendo por los Servicios Técnicos Municipales del Departamento de Tecnologías de la Información al que está afecto la Unidad de Padrón, a la elaboración de un protocolo que recoja la diferente problemática y que unifique los criterios utilizados al resolver los procedimientos en cuestión.”

Ongi irizten diogu Udalaren erantzunari, eta, beraz, eten egin ditugu espedientearen izapideak, egiten ari diren protokoloaren edukia ezagutu bitartean. Horri buruz, ikus larri baztertutakoen gaineko atala, kapitulu honetan bertan; hain zuzen ere, atal horretan, arazo horren inguruan aurten Gasteizko Udalari egin dizkiogun hainbat iradokizun aipatzen dira, bai eta Udalak zer erantzun duen ere.

Erroldaren arloan jaso dugun beste kexa bat Abantoko Udalaren gainekoa da, atzerritarrak erroldatzeari uko egiten diola eta. Bizkaiko Sos Arrazismoa erakundeak salatu du Abantoko Udalak AIZ (atzerritarraren identifikazio zenbakia) aurkeztea eskatzen duela erroldatzeko, Toki Araubidearen Oinarriei buruzko Legearen kontra. Araudi horren arabera, nahikoa da pasaporte aurkeztea erroldan izena emateko, bizileku baimenik ez duten atzerritarren kasuan. Kexa hori izapidetzen ari gara.

Etorkinek administrazioaren esparru guztietan **hizkuntz irisgarritasuna** izaten dezaten, beharrezkoa da egitura bat diseinatzea, eta horren inguruan, ofiziozko jarduera bat hasi dugu, 325/2008. Aurreko espedientean (26/2006), Immigraziorako Euskal Planean aurreikusitako hainbat ildo espezifikoren garapenez jarduteko aukera izan genuen. Orduan, hala Sail horrek nola Osasun Sailak jakinarazi ziguten Gobernuaren jardun esparru guztietarako egitura bateratu bat sortzea erabaki zutela horretarako, kontuan hartuta sailez sail antolatzeak nolako gastuak ekarriko lituzkeen. 2007ko urtarrilaren 30ean, Sail horrek adierazi zigun egitura bateratu hori **interpreteen sare bat** osatuta gauzatuko zela eta Immigrazio Zuzendaritza arduratuko zela horren gaineko sustapena eta plangintza egiteaz. Halaxe jasotzen du Immigraziorako II. Euskal Planak; hain zuzen ere, Antolaketa Instituzionalerako Sailaren 1. gidalerroa osatzen duten neurrietan 10.ak ardura hauxe ematen dio Zuzendaritza horri: *Administrazio publikoei zerbitzu emango dieten interpreteen sare bat sortzea, EAEko hizkuntza ofizialak ez dakizkiten erabiltzaile etorkinekiko harremanetarako*. Hori guztia, Berme Juridikoen Sailaren 4. gidalerroan aurreikusitakoa betetzeaz gain; hain zuzen ere, gidalerro horretako 1. eta 2. neurriak Justizia eta Barne Administrazioaren esparruko itzulpen eta interpretazio zerbitzuei buruzkoak dira.

Idatzi horretan bertan, Immigrazio zuzendariak adierazi zigun emanak zituela sare hori ezartzeko lehenengo pausoak; zehazki, agindua zuen zerbitzu hori emateko modurik egoki eta bideragarriena zein zen jakiteko azterlan bat egitea, eta kalkulatzeko zuen 2008an egongo zela abian.

Ordutik, hainbat kexa jaso ditugu erakunde honetan, Administrazioak bere zerbitzuen erabiltzaileek dituzten itzulpen eta interpretazio beharrei erantzuteko abian jarritako ekimenen batzuen gainean. Adierazi dute neurri horietan nolabaiteko boluntarismo eta inprobisazioa izaten dela zenbaitetan, eta horrek arriskuan jar litzakeela, betiere gure erreklamatzailleen ustez, etorkinek, gure erkidegoko hizkuntza ofizialak jakin zein ez, beren eskubideak erabat baliatu ahal izango dituztela bermatzeko beharrezko dituzten inpartzialtasuna, isilpekotasuna, hizkuntz leialtasuna eta kultur sentiberatasuna.

Horrenbestez, informazioa eskatu dugu Sailak iragarri zigun aurreikuspen hori zertan den jakiteko, egoera baloratzeko modua izan dezagun; zehazki alderdi hauen gaineko informazioa eskatu dugu: zer kontratazio mota egiten den zerbitzua kudeatzeko eta emateko; zer sistema erabiltzen den zerbitzu horretako partaidetza egiaztatzeke; nola optimizatzen diren dauden profesionalak, eskatzen dituzten zerbitzuetarako izendatuz: batetik bestera ibiltzen diren, zenbat aritzen diren gehien eskatzen diren hizkuntzetan, eta abar; zer sistema dauden kontratatutako itzultzaile eta interpreteen hizkuntz trebakuntza eta kulturartekotasun prestakuntza kontrolatzeko, eta zer betekizun duen Unibertsitateak sistema horretan; zer prestakuntza duten zerbitzu publikoetako profesionalak interpreteen bidez erabiltzaileekin elkarreaginean aritzeko; eta beste edozein informazio adierazgarri. Ez dugu inolako erantzun formalik jaso, eta, beraz, espedientea izapidetzen ari gara oraindik.

12/2007 espedientea izapidetzen jarraitu dugu. Espediente hori ofizioz ireki genuen, batez ere **erkidegoan bizi direnei eta haien senitartekoei** eragiten dien araudi berriaren aplikazioari lotuta, eta Herriaren Defendatzaileari igorri genion, bera baita arlo horretan

egin beharreko legezko aldaketa guztiak eskatzeko organo eskuduna. Gure iritziz, Europar Batasuneko estatu kideetako eta beste estatu batzuetako herritarrak Espainian sartzeari, askatasunez joan-etorrian ibiltzeari eta bizitzeari buruzko otsailaren 16ko 240/2007 Errege Dekretuari lotuta martxoaren 22an emandako DGI/SGRJ/03/2007 Instrukzioek modu murritzailan interpretatzen dute 240/2007 EDko 2. artikulua arautzen duen araudiaren jardun esparrua. Iaz egindako txostenean eman genuen egindako jardueren berri. Hau da, instrukzio horiei zer irizten genien adierazi genuen, uste baikenuen bazter uzten zirela araudi autonomikoari atxiki zitzaizkion izateko bikoteak, kontuan hartuta Europar Batasuneko araudiak (2004/38 Zuzentaraua, 2004ko apirilaren 29koa, Europar Batasuneko herritarrek eta haien senitartekoei estatu kideetan libre ibiltzeko eta bizitzeko duten eskubideari buruzkoa) **erkidegoko senitarteko gisa hartzen dituela ezkontzaren antzeko bideren batetik elkartutakoak.**

Gure oharretan, Herriaren Defendatzaileari adierazi genion badakigula Euskal Autonomia Erkidegoko araudiak Europar Batasuneko araudian aurreikusitako baldintzak betetzen dituela, baina ez direla aplikatzen ari. Azken batean, adierazi genion kezkatuta geundela, instrukzio batzuetan goragoko araudi bat ez aplikatzea agintzen ari direlako; adierazi ere genion ezezkoa emateko arrazoia erakundeen jardun falta bada, esate baterako datu bikoiztasuna saihesteko tresnarik martxan jarri ez dutelako, horrek ez lituzkeela eraginik gabe utzi behar pertsonen onartzen zaizkien eskubideak. Horrekin lotuta, 364/2007 espedienteko kexa ere igorri genion, Gobernuaren Bizkaiko Ordezkariordeztzak Europar Batasuneko herritar baten senitarteko bati bizileku txartela ukatu ziola-eta jarritakoa; txartela ukatzeko arrazoi hau eman zuen Gobernuaren Bizkaiko Ordezkariordeztzak: *“ que los diferentes registros de parejas estables existentes en las Comunidades Autónomas o Ayuntamientos no serán válidos a estos efectos, por el momento, en tanto no cumplan los requisitos señalados en el artículo 2b del citado Real Decreto”*. Herriaren Defendatzaileak kexa horren inguruan egindako jardueren berri eman digu.

Alde batetik, Immigrazio eta Emigrazioeko Estatu Idazkaritzaren erantzuna helarazi digu:

“El Real Decreto 240/2907 (artículo 2.b y Disposición final tercera. Dos) equipara al cónyuge de ciudadano español o comunitario con la pareja con la que éste mantenga una unión análoga a la conyugal inscrita en un registro público establecido a estos efectos en un Estado miembro y que impida la posibilidad de dos registros simultáneos en dicho Estado.

Ello porque el artículo 2.2.b) de la Directiva 2004/38/CE, del Parlamento Europeo y del Consejo, de 29 de abril de 2004, relativa al derecho de los ciudadanos de la Unión y de los miembros de sus familias a circular y residir libremente en el territorio de los Estados miembros, incorporada al Ordenamiento jurídico español a través del citado Real Decreto exige, para la equiparación de la pareja no casada al cónyuge,

– que dicha pareja del ciudadano comunitario hay celebrado con éste una unión registrada, con arreglo a la legislación de un Estado miembro,

- *que la legislación del Estado miembro con arreglo a la cual se haya celebrado la unión registrada otorgue a esas uniones un trato equivalente a los matrimonios de conformidad con las condiciones establecidas en dicha legislación (recuérdese que la legislación española sólo otorga un trato equivalente a las parejas no casadas en relación con los matrimonios en supuestos expresamente previstos, y recuérdese asimismo que, conforme al artículo 149.1.8 de la Constitución, el Estado tiene competencia exclusiva sobre la materia de legislación civil –sin perjuicio de la conservación, modificación y desarrollo por las Comunidades Autónomas de los derechos civiles, forales o especiales, allí donde existan– y, en todo caso, respecto a las relaciones jurídico-civiles relativas a las formas de matrimonio y a la ordenación de los registros públicos).*

De conformidad con lo anterior, y de acuerdo con lo que se establece en el artículo 2.b) del Real Decreto 240/2007, así como en las Instrucciones DGI/SGRJ/03/2007, de 22 de marzo de 2007, dictadas por la Dirección General de Inmigración y relativas a dicho Real Decreto, los diferentes Registros de Parejas Estables existentes en diversas Comunidades Autónomas no son válidos a esos efectos, ya que, en la actualidad, no cumplen lo preceptuado en el artículo 2.b) del Real Decreto 240/2007, ni serán válidas a estos efectos las situaciones de pareja estable a las que la legislación de un Estado miembro otorgue efectos parciales análogos al matrimonio pero sin establecer un registro público que permita su correcta acreditación. Todo ello en aplicación de la Directiva 2004/38/CE, del Parlamento Europeo y del Consejo, de 29 de abril de 2004, relativa al derecho de los ciudadanos de la Unión y de los miembros de sus familias a circular y residir libremente en el territorio de los Estados miembros.

Es, por lo tanto, exigible, acorde con la normativa comunitaria y española e imprescindible, la existencia de un registro público que impida la posibilidad de dos registros simultáneos en el Estado miembro afectado, condición que se produce en algunos Estados miembros como Alemania, Francia, Reino Unido, etc., pero no en España, dado que los Registros de Parejas Estables existentes en nuestro país, de carácter autonómico y municipal, permiten la existencia de inscripciones múltiples y simultáneas, inscripciones que pueden tener lugar con personas diferentes, lo que, entre otras carencias, impide cualquier posibilidad, por el momento, de otorgar a estas inscripciones un trato equivalente al matrimonio en materia de extranjería (recuérdese, conectado con el tema, que el Legislador español, en desarrollo del principio constitucional de igualdad, ha suprimido la prohibición de contraer matrimonio a las parejas del mismo sexo, prohibición que estuvo en la base de la creación, por otros países, de Registros Estatales de Parejas Estables)."

Bestalde, Herriaren Defendatzaileak jakinarazi digu eten egin direla Immigrazioko Estatu Idazkaritzarekin hasitako jarduerak; izan ere, jakin du administrazioarekiko auzi errekurso bat jarri dutela 240/2007 EDko hainbat alderdiren kontra, eta horien artean izatezko bikoteei ematen dien tratamendua dagoela. Bidalitako informazioaren arabera, oraindik ez dago kasu horren gaineko epai judizialik. Dena dela, Gobernuko ordezkariordetzak Europar Batasuneko egoiliarraren senide txartela ukatzen ari dira, adierazitako instrukzio hori

aplikatuz; beraz, kaltetuak bide judizialera jotzen ari dira. Horren inguruan, Gasteizko Administrazioarekiko Auzien 2. Epaitegiak emandako epaia ezagutzen dugu; epai horretan, epaitegiak adierazi du Gobernuaren Arabako Ordezkariordeztaren ebazpena, txartela ukatzeko emandakoa, ez dela zuzenbidearen araberakoa, Eusko Legebiltzarrak maiatzaren 2an izatezko bikoteei buruz emandako 2/2003 Legearen araudi autonomikoaren arabera eta EAEko Izatezko Bikoteen Erregistroaren Araudia onartzen duen ekainaren 22ko 124/2005 Dekretuaren arabera. Zehazki, araudi horretako xedapen iragankorra aipatzen du; honela dio xedapen horrek: *“ hasta tanto se produzca la interconexión o el intercambio de información con otros registros de similar naturaleza de otras Comunidades Autónomas el requisito de no estar válidamente inscrito en otro registro de parejas de otra comunidad se acreditará mediante la declaración jurada de ambos miembros de la pareja que solicita la inscripción de que cumplen dicho requisito. Por lo que una vez inscrito en el Registro, al ser la inscripción incompatible con la inscripción simultánea de los integrantes de la pareja en cualquier otro registro autonómico de similar naturaleza del Estado español, según recoge la certificación del Registro, se cumplirían los requisitos.”* Nahiz eta Administrazioarekiko Auzien Epaitegiaren epaia izan, hizpidera ekarri nahi izan dugu, kontu hori eztabaida handia sortzen ari dela erakusten baitu.

Lehenago, Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Gorenak –2006ko martxoaren 10eko Epaia, gora jotzeko 607/2000 errekurtsioa– 2004/38/EE Zuzentaraua aplikatu zuen, artean ezarri gabe zegoela; hala, epaitegiak emandako epaia berretsi zuen, hau da, deuseza zela atzerritar bat bisatik ez salbuestea eta Europar Batasuneko egoiliarren senide txartela ez ematea; izan ere, atzerritar hori espainiar nazionalitatea zuen atzerritar batekin bizi zen, eta harremana Euskal Autonomia Erkidegoko Izatezko Bikoteen Erregistroan inskribatuta zegoen.

Gaineratu behar da, bestalde, badela aurreproiektu bat lehen adierazi dugun atzerritarren eskubideei buruzko Lege Organikoa aldatzeko, eta aurreproiektu horrek izatezko bikoteak berriz elkartzeko aukera aurreikusten duela. Ezkontzaren antzeko moduren batean elkartutako pertsonak berriz elkartzea onartzen bada, ez dauka zentzurik Europar Batasuneko izatezko bikoteei bizileku baimena ukatzeak.

Argitzeko dago, beraz, Europar Batasuneko estatu kideetako eta beste estatu batzuetako herritarrek Espainian sartzeari, askatasunez joan-etorrian ibiltzeari eta bizitzeari buruzko otsailaren 16ko 240/2007 Errege Dekretuko araudia egokitzen den edo ez Europar Batasuneko herritarrek eta haien senitartekoez estatu kideetan libre ibiltzeko eta bizitzeko duten eskubideari buruz Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2004ko apirilaren 29an emandako 2004/38/EE Zuzentaruaren jardun esparruari lotutako aurreikuspenetara.

4. Talde horri eragiten dioten eta txosten honetan jasotzen diren beste hainbat jarduera

Bakarrik dauden adingabe atzerritarren egoerak kezka handia sortzen du oraindik ere, eta hainbat esku-hartze egiten dira horrekin lotuta, kapitulu honetan bertan adingabeen atal

berariazkoan jaso dugun bezala; atal horretan adierazitakoari lotzen gatzaizkio. Atal horretan, gainera, talde horri buruzko ohiz kanpoko txostenen jarraipena egin dugu, hala nola: bakarrik dauden adingabe atzerritarrek eta ikasle etorkinek hezkuntza aldetik dituzten behar berezietan buruzkoa, bakarrik dauden adingabe atzerritarrak babesteko egoitza baliabideetara egin ditugun zenbait bisitari buruzkoa eta izapidetu ditugun kexei buruzkoa. horri eragiten dioten kexak hainbat alderdiri buruzkoak dira, hala nola: Talde adina zehazteko prozedura, egoitzari buruzko lege aurreikuspenak ez betetzea, atzerritar adingabeak autonomia erkidego batetik bestera aldatzea eta defentsarako eta pribatutasunerako eskubideak urratzea. Horrez gain, aberriratzeko prozeduraren gabezien inguruan Herriaren Defendatzaileari igorri genion ofiziotzako espedienteak ere aipatu dugu. Espediente horretan, adierazi genion komenigarria zela bakarrik dauden adingabe atzerritarren aberriratzeko arautzen duen araubide juridikoa lege aldetik argitzea, eta beharrezkoa zela adingabe horien tutoretza beren gain hartzen duten autonomia erkidegoak eta foru aldundiak elkarren artean koordinatzea. Herriaren Defendatzaileak adierazi digu Etorkinak Gizarteratzeko Zuzendaritza Nagusiaren txostena jaso duela eta txosten horretan bakarrik dauden adingabe atzerritarrak aberriratzeko prozedura garatzeko protokoloaren gainean egin diren lanen berri eman duela. Protokolo horretan, argi ageri da nolako arazoak sortzen diren aberriratzeko ebazpena betetzeko eperik ez dagoela eta. Ondorioztatu dute azaroaren 26ko 30/1992 Legea dela aplikatzekoa, Herri Administrazioen Araubide Juridikoari eta Administrazio Prozedura Erkideari buruzkoa, eta, beraz, ebazteko epeak lege horretan ezarritako epeen arabera izan behar dutela. Epe horiek bete ezin direla eta, kasu askotan, luze jotzen duenez adingabearen familiarri edo, halakorik ezean, jatorrizko herrialdean adingabeak babesten dituzten zerbitzuei buruzko enbaxada edo kontsulatuaren txostena hartzeko prozesuak, "prozeduraren aurreko jarduera" gisa hartzen dira, halako moldez non aberriratzeko prozedura ez den hasten harik eta txosten hori jasotzen den arte. Adierazi genion beste kontuari dagokionez, alegia, aberriratu den adingabe bat berriz ere tutoretzapean hartzen denean edo aberriratzeko ebazpena tutoretzaren arduraren duenak ez beste gobernu ordezkariordetza batek ematen duenean sortzen den egoerari dagokionez, jakinarazi ziguten erregistro bakarra sortu dutela, ADEXTRA fitxategiaren bidez, eta horren arduraduna Atzerritarren eta Mugen Komisaria Orokorra dela. Horren ondorioz, adingabe bati buruzko informazio bakarra izango da, eta aberriratzeko prozeduran eskumenak dituzten sailen eskura egongo da, adingabea edozein autonomia erkidegotan dagoelarik ere; hala, bi prozedura izatea saihestuko da.

Horri buruz, ikus kapitulu honetako adingabeei buruzko atala, bereziki adingabe atzerritarrei buruzko zatia, hor aztertu baititugu egoera eta guk egindako jarduerak.

Atzerritarrek aurkeztu dizkiguten kexak hainbat alorretan aztertu ditugu, hala nola Gizarte Ekintza, Herrizaingo eta Etxebizitza alorretan. Norbaitek horri buruz gehiago jakin nahi badu, alor horietara igortzen dugu (I. kap.); dena dela, honako hauek nabarmendu nahi ditugu, labur:

Gizarte Ekintzaren alorrean, hainbat kexa jaso ditugu esku-hartze sozialetan kultura arloa kontuan hartzeko beharrezko inguruan; bestalde, familia baten kexa ere jaso dugu, adingabe atzerritar bat modu iraunkorrean hartzeko gizarte babes egokia lortzeko arazoak izan dituela eta.

Herrizaingo alorrean, garrantzitsua da ohartaraztea jasotako kexa gehienek atzerritarrei eragiten dietela, eta kexak jarri dituzten pertsonak zirkunstantzia horrekin lotzen dutela Poliziak emandako tratua.

Herrizaingo alorrean aztertu ditugu kexa horiek, eta, beraz, atal horretara igortzen dugu kexa horiek zeri buruzkoak diren jakin nahi izanez gero.

Kexa horietan salatu dute indarra neurri gabe erabili dutela, Poliziak tratu bidegabea eman diela eta Ertzaintzak autoritateaz abusatu duela. Aurten ere jaso ditugu atzerritarrak identifikatzeko eta haien ondasunak miatzeko moduaren gaineko kexak; hain zuzen ere, Bilboko eta Erreneriako udaltzainen jardunbideaz kexatu dira.

Adierazitako atal horretan adierazi dugun bezala, zer buruzkoa den eta polizi arduradunek zer azalpen eman dituzten kontuan hartuta, uste dugu ez direla betetzen ari San Frantzisko aldean Poliziak atzerritarrekin izandako jardunbideari buruzko txostenean egin genituen gomendioak; txosten horretan, batetik, indarraren erabilera barrutik kontrolatzeko gomendioa egin genuen (7. eta 8. berariazko gomendioak), Poliziaren jardunbide orotan aplikatu dadin, zeinahi izanik ere jarduten den tokia, beste hainbatetan adierazi dugun bezala; eta, bestetik, jakinarazi genuen hainbat kexa izan zirela, Polizia lekukoen aurrean pertsona bati kalean hurbiltzeko moduaren inguruan (8., 2. eta 3. berariazko gomendioak); kontu horiek, lehenago esan dugun bezala, aurreko txostenean aipatu genituen. Gainera, Ertzaintzak auzo horretan izan duen jokamoldearen gaineko kexaren ondorioz, txostenean egindako beste gomendioetako bat betetzen ote den jakin nahi izan dugu, 5. gomendioa, hain zuzen ere; gomendio horretan, adierazi genuen garrantzitsua dela haien lanarekin lotutako arlo espezifikoa batzuetan prestatzea, hala nola atzerritartasunaren eta beste kultura batzuen gainean. Sailaren erantzuna izan da 2001. urtetik ez dutela eman halako prestakuntzarik, baina adierazi du antolatzeke prest dagoela. Alde horretatik, BILTZEN zerbitzuarekin izandako bileran –aurrerago emango dugu horren berri–, adierazi ziguten datorren urtean prestakuntza jarraitu bat emateko asmoa dutela Ertzaintzarentzat, eta hori oso ontzat ematen dugu. Halaber, BILTZENek jakinarazi digu gai honen inguruko hasierako prestakuntza eman dietela ertzainei: *“Kultur taldeen errealitateak eta poliziaren funtzioak immigrazioaren arloan, eta immigrazioaren gaineko estereotipoak eta aurreiritziak”*. Udalei ere eman die prestakuntza hori, udal langileentzako prestakuntza eskaintzaren barruan. Immigrazioari eragiten dioten kontuen gaineko ezagutza hobetzea eta sakontzea behar-beharrezkoa da talde horiei eragiten dien edozein jardueratan.

Herrizaingo alorrean aztertu dugun beste kontu kezagarri bat da, kexa batzuek agerian utzi dutenez, agenteek sumatzen badute beren jardunak kaltetuengan arbuioa edo gaitzespena piztu duela aurrea hartzen dietela, eta aldi berean haien aurkako salaketa jartzen dutela, agenteek berek egindako egintza bidegabe penalengatik (erresistentzia, desobediencia, atentatua eta abar). Jardun horien ondorioz, txosten txarrak egiten dira atzerritar horien portaerari buruz, eta horrek gero zaildu egiten du bizileku baimena edo nazionalitatea lortzea; beraz, oso garrantzitsua da salaketa soilik zigor arloarekin lotutako zerbait egin bada jartzea.

Talde horrekin lotutako beste kexa bat ere aztertu dugu Herrizaingo alorrean. Izan ere, Ertzaintzak ez dio salaketa formalizatzen utzi pasaporte galdu duen pertsona bati, administrazio egoera irregularrean zegoelako eta ezin egiazta zitekeelako haren bere nortasuna.

Etxebizitza alorrean, emantzipazio errentaren laguntzekin lotutako kexa bat jaso dugu. Kexa jartzailearen ustez, egoera irregularrean dauden atzerritarrek errenta hori ezin eskatzea kontraesanetan dago Immigrazioarako Euskal Planeko herritar integratuaren printzipioarekin, eta larri bazterten ditu pertsona talde batzuk, hala nola bakarrik dauden adingabeen sistematik datozen eta etxebizitza bat behar duten 18 eta 22 urte bitarteko gazteak, eta ezkutuko ekonomian lan egiten duten edo lan ezegonkor zein segurtasunik gabekoetan lan egiten duten gazteak. Ikusi txosten honetan Etxebizitzari buruzko alorra, han aztertu baitugu egin dugun jarduna.

5. Beste jardura batzuk

Aurten, **ikerketa proiektu** bat babestu dugu: *“Euskal Autonomia Erkidegoko etorkinak eta gizarte zerbitzu eta prestazioak. Neurketa katalogo eta sistema baten lanketa”*. Egoera irregularrean dauden atzerritarrek gizarte zerbitzuak eskuratzeko dituzten arazoak aztertzea izan da ikerketa horren xedea. Ikerketaren emaitzak modua emango du jakiteko etorkinak zein egoeratan dauden eta zer desberdintasun dauden hemengo biztanleen aldean, prestazioak eskuratzeko orduan.

Azkenik, aurten Arartekoak **gomendio orokor bat** egin du. Gomendio hori txosteneko III. kapituluaren kontsulta daiteke: *“Hilerrietako zerbitzuak erlijio sinesmen guztietara egokitzea; aipamen berezia musulmanen komunitateari”*.

6. Bereizkeria, gizarte sentsibilizazioa eta bizikidetzatza

Bereizkeriaren kontrako borrokari dagokionez, lehenasunezkoa da nabarmentzea beharrezkoa dela kontrol mekanismoak ezartzea bereizkeriarik ez gertatzeko. Ijito herriari buruzko atalean adierazi dugun bezala, bereizkeriak zaildu egiten du pertsona askok sozialki eta ekonomikoki aurrera egitea. Nahiz eta hari buruzko definizioan aurreratu den (2000ko ekainaren 29ko Kontseiluaren 2000/43/EK Zuzentaratua eta 2000ko azaroaren 27ko Kontseiluaren 2000/78/EK Zuzentzarua, gure ordenamendu juridikoan neurri fiskal, administratibo eta gizarte mailakoei buruzko abenduaren 30eko 62/2003 Legearen bidez ezarria) eta arraza edo etnia jatorriko pertsonak berdindatu eta bazter ez daitezela sustatzeko kontseilua sortu den, oraindik ere beharrezkoak dira neurri eta jardun jakin batzuk. Gure web gunean, “Bereizkeriari ez” atala nabarmendu dugu; horren bidez, arreta pizten lagundu nahi dugu bereizkeriaren kontrako borrokak duen garrantziaren inguruan.

Aurten harreman pribatuekin lotutako hainbat kexa jaso ditugu; esate baterako, etxebizitza batzuen alokairuari buruzko iragarkietan jartzen zuen etorkinek ez deitzeko. Bestalde, izapidetzen jarraitu dugu iaz atzerritar bat ostalaritzako establezimendu batean onartu ez

zutela eta jakinarazi genuen kexa. Erreklamazio horiek ezagutzeko erakunde eskuduna Eusko Jaurlaritzako Industria, Merkataritza eta Turismo Saila da. Ezin izan genuen egiaztatu Sailak emandako informazioa kexa jarri zuen pertsonarekin, eta, beraz, bertan behera utzi genuen gure esku-hartzea; dena dela, aipatu egin nahi izan dugu, bereizkeriagatik jarri diren eta aurrera egin ez duten salaketen beste adibide bat baita.

Gizarte sentsibilizatzeko beharrari dagokionez, 2007. urteko txostenean adierazi genuen beharrezkoa zela Administrazioak gizarte prestazioak eskuratzeko baldintzei eta berdintasun printzipioari buruz informatzea; izan ere, ikusi genuen jende asko kexatu zela gizarte laguntzarik jaso ez zuelako eta uste zuelako atzeritar izate hutsagatik gizarte laguntzak ematen zituztela; informazio hori, ordea, ez dator bat errealitatearekin, eta immigrazioaren iritzia desitxuratu eta immigrazioa arrisku gisa agertzen du. Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Sailak aurtan kanpaina bat egin du, informatu eta sentsibilizatzeko asmoz. Kanpaina horretan informatzen zen atzeritar gehienak inoren kontura lan egiten dutela, eta oso gutxi jotzen dutela gizarte zerbitzuetara. Kanpainaren bidez, ideia hau amaitu asmo zen: atzeritarrek ematen duten baino gehiago jasotzen dutela eta gizarte laguntzez aprobetxatzera etortzen direla hona. Gisa horretako kanpainak behar-beharrezkoak dira. Alde horretatik, aurtan Bakeaz erakundeak Eusko Jaurlaritzaren Immigrazio Zuzendaritzaren laguntzarekin egindako txosten bat argitaratu da: *“Europako Erkidegotik kanpoko immigrazioaren eragina Euskal Autonomia Erkidegoan”*; txosten horretan, etorkinen etorrerak zer ondorio dakartzan aztertzen da, eta, ateratako ondorioen artean, nabarmentzekoa da zerbitzu publikoak finantzatzen laguntzen dutela, haien lan jarduera handia denez gero.

Halaber, euskal biztanleriak immigrazioarekin duen jarrerari dagokionez, garrantzitsua da **IKUSPEGI Immigrazioaren Euskal Behatokiak** egindako 2008ko barometroa aipatzea; barometro honek honako alderdi hauek aztertzen ditu: atzeritarrekiko **bizikidetz**a, enpatia eta atzeritarrei atxikitzen zaien gizarteratze maila, jatorriaren arabera eta EAERako desiragarri jotzen den immigrazio politikaren arabera.

Ondorioen artean, nabarmentzekoa da herritarrak kezkatuta daudela immigrazioaren gaineko estereotipo batekin, alegia, immigrazioak izugarri eragiten duela herritarren segurtasunean, eta haien etorrerak mesfidantza eta zalantza sortzen dituelako ongizate estatuari eusterik izango ote den. Jarrera anibalenteari zein ildo asimilazionistaren eredu baten alde agertzeko joerari buruzko datuak kontuan hartu beharreko abiapuntu dira programak diseinatzean nahiz Immigrazioarako II. Euskal Plana aplikatzean. Alde horretatik, aurtan BILTZENek antolatutako jardunaldietan, barometroak agerian utzitako zenbait alderdi nabarmendu ziren. Jardunaldi horietan, hiriko gune publikoen gizarte erabilerari buruzko gogoeta egin zen, eta kulturartekotasunarekin lotutako hainbat esperientzia eta kudeaketa eredu azaldu ziren.

Aurtan, **BILTZEN** zerbitzua bisitatu dugu. Zerbitzu horrek gizarte eragile publiko nahiz pribatuen kulturartekotasun ekimenak babestu, koordinatu eta dinamizatzen ditu. Zerbitzu horren helburua kultur komunitateen arteko bizikidetz, ezagutza eta elkarrizketa prozesuak sustatzea da. Jarduera nagusiak eragile instituzionalak eta sozialak prestatzea da; horretarako, prestakuntza ekintzak antolatzen ditu sektore jakin batzuentzat, oso gai espezifiko

eta praktikoekin, hala nola “adingabeekin eta familia etorkinekin esku hartzea”, “kulturarte-kotasuna eta genero indarkeria” eta “kultur taldeen eta Poliziaren funtzioen errealitateak migrazioaren esparruan”.

Zerbitzuaren jarduera garrantzitsuenetako bat kulturen arteko artekaritzaren arloa da; zenbait kasutan, zuzenean esku hartu behar izaten da, eta, beste batzuetan, aurrea hartzeko artekaritza estrategiak baliatu behar dira, hala nola eskolako bizikidetzarako programak garatuta eta gune publikoen gizarte erabileretan esku hartzeko programak garatuta, edo, bestela, aholkuak emanez bizikidetzaren diseinuen gainean, kulturarteko artekaritzaren beste zerbitzu sektorial batzuk abian jarrita eta abar.

Sentsibilizazioaren arloan, oso ekarpen garrantzitsua egiten ari da, bai programen diseinuari dagokionez eta bai antolatzaileak jarduera horien gainean aholkatzeari eta laguntzeari dagokionez. Bestalde, beste hainbat ekintzatan parte hartu dute, hitzaldiak eta lantegiak dinamizatuz.

Gainera, hainbat esku-hartze egin dituzte itzulpenaren eta interpretazioaren arloan. Azken kasu horretan, jadanik adierazia dugun bezala, ez dago interpretazio lanak egiten dituen zerbitzu egituraturik (Gasteiz, Bilbo eta Donostiako udalek hainbat ekimen jarri dituzte abian ildo horretan, bai eta zenbait ospitalek ere, baina ez diote erantzuten dagoen eskari guztia-ri); hori dela eta, BILTZEN bihurtzen da, askotan, aukera bakarra, premia sozial eta medikoa dagoen kasuetan.

Egiten duten beste funtzioetako batek zerikusia du informazioa, dokumentazioa, kontaktuak edo teknika handiagoa ematearekin; alde horretatik, aholkuak eta argibideak ematen dituzte, zerbitzu, programa, azterketa eta ikerketa berriak abiatu nahi izanez gero.

Batez ere, arlo hauetan egiten duten lan: hezkuntza, gizarte zerbitzuak eta osasuna, enplegua, parte hartzea, eta kultura eta etxebizitza.

Lan taldea jatorri guztietako profesionalek osatzen dute; hizkuntza ugari dakizkitez, orekatuta daude sexuari dagokionez, eta diziplina anitzeko prestakuntza dute.

Bileran, 2008. urtean adierazi ditugun arlo horietan egin zituzten jardun ugari eta askotarikoen berri eman ziguten. 2004. urtetik ari dira lanean, eta, beraz, esperientzia handia daukate kulturarteko ekimenak sustatzen eta dinamizatzen.

Halaber, gure gizartean gertatzen ari diren egoera kezkarri batzuen gaineko informazioa eman ziguten, hala nola ijito errumaniarren komunitateak duen egoeraren berri. Komunitate horren ezaugarriak kontuan hartuta, beharrezkoa da hainbat arlotan esku hartzea; haien egoerak agerian uzten du adingabeen babesgabetasunari buruzko adierazleak behar direla, kulturarteko ikuspegiarekin.

Bileran azaldu zen beste kontuetako bat izan zen beharrezkoa dela itzulpen eta interpretazio zerbitzua egituratzea, batez ere premia sozial eta medikoen arloetan.

Atzerritarren gaur egungo egoerari dagokionez, adierazi zuten, adierazleek erakusten duten bezala, atzerritarren artean langabezia tasa handiagoa sumatzen ari zirela, eta nagusiki behe mailako kualifikazioko lanetan aritzen ziren pertsonen eragiten zela horrek. Halaber, talde horrek oso lan baldintza prekarioak dauzkala adierazi zuten, eta oso lan ordutegi zabalak dutela eta etengabeko prestakuntza galarazten duela horrek.

Jarritako erronken artean, adierazi dute familiek adingabeen hezkuntzan gehiago parte hartu behar dutela eta osasun hezkuntzan prebentzioa landu behar dutela. Horrez gain, beharrezkotzat jotzen duten atzerritarren kontsulta eta parte-hartze organoetako partaidetza dinamizatzea.

Azkenik, Eusko Jaurlaritzak pobrezia eta gizarte desberdintasunen inguruan egindako azken inkesta aipatu nahi dugu. Izan ere, inkesta horretan, pobre bizitzeko arriskuan dagoen talde gisa agertzen dira etorkinak. Joera hori kontuan hartu beharrekoa da gizarte politikean, batez ere etorkin izateari gain gazte edo seme-alabak dituzten emakumeen kasuetan. Horri dagokionez, gizartean larri baztertuta dauden pertsonen buruzko atalari lotzen gatzazkio, kapitulu honetan bertan; atal horretan, egindako esku-hartzeen eta gizarteko pertsona kaltebereri eragiten dieten beste kontu batzuen berri ematen dugu.

7. Lankidetzaren gizarte erakundeekin

Aurten, atzerritarren eskubideen alde lan egiten duten **gizarte erakundeekin** harremanetan izan gara. Esparru horretan, parte hartu dugu atzerritarrek zer arazo dituzten eta administrazio publikoari zer eskari egiten dizkieten gizartean ezagutarazteko antolatutako jardunaldietan eta topaguneetan. Guri dagokigunez, erakundea ezagutarazten saiatzen gara, arlo horretan zer esku-hartze egiten dituen eta zer funtzio dituen ezagutarazten. Alde horretatik, jakinarazi nahi dugu nornahik, zeinahi izanik ere bere naziotasuna, gugana jo dezakeela, baldin eta uste badu euskal administrazio publikoren batek jarduera irregularren bat egin duela edo baztertu egin duela. Bestalde, esparru horretan bertan, Herritar Etorkinak Euskal Herrian Gizarteratu eta Gizartean Parte Hartzeko Foroaren Berme Juridikoetarako Batzordeak antolatutako bileran parte hartu dugu. Bilera horretan, atzerritarren erroldatzearen inguruan Arartekoak zer jardura egiten duen eman genuen ezagutzera.